

The Project Gutenberg EBook of Odes and Epodes, by Horace

Copyright laws are changing all over the world. Be sure to check the copyright laws for your country before downloading or redistributing this or any other Project Gutenberg eBook.

This header should be the first thing seen when viewing this Project Gutenberg file. Please do not remove it. Do not change or edit the header without written permission.

Please read the "legal small print," and other information about the eBook and Project Gutenberg at the bottom of this file. Included is important information about your specific rights and restrictions in how the file may be used. You can also find out about how to make a donation to Project Gutenberg, and how to get involved.

Welcome To The World of Free Plain Vanilla Electronic Texts

eBooks Readable By Both Humans and By Computers, Since 1971

*****These eBooks Were Prepared By Thousands of Volunteers!*****

Title: Odes and Epodes

Author: Horace

Release Date: January, 2006 [EBook #9646]
[Yes, we are more than one year ahead of schedule]
[This file was first posted on October 13, 2003]

Edition: 10

Language: Latin

Character set encoding: ISO-8859-1

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ODES AND EPODES ***

Produced by Stan Goodman, Thomas Berger
and the Online Distributed Proofreading Team.

HORACE

ODES AND EPODES

Edited by

Paul Shorey,

Professor in The University Of Chicago

Revised by

Paul Shorey and Gordon J. Laing

Professors in The University Of Chicago

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER PRIMUS.

I.

Maecenas atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum,
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse iuvat metaque fervidis
Evitata rotis palmaque nobilis 5
Terrarum dominos evehit ad deos;
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, si proprio condidit horreo,
Quidquid de Libycis verritur areis. 10
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros Attalicis condicionibus
Numquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icaris fluctibus Africum 15
Mercator metuens otium et oppidi
Laudat rura sui; mox reficit ratis
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici
Nec partem solido demere de die 20
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus nunc ad aquae lene caput sacrae.
Multos castra iuvant et lituo tubae

Permixtus sonitus bellaque matribus
 Detestata. Manet sub love frigido 25
 Venator tenerae coniugis immemor,
 Seu visast catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
 Me doctarum hederæ præmia frontium
 Dis miscent superis, me gelidum nemus 30
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 Secernunt populo, si neque tibia
 Euterpe cohibet nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 Quod si me lyricis vatibus inseris, 35
 Sublimi feriam sidera vertice.

II.

Iam satis terris nivis atque diræ
 Grandinis misit pater et rubente
 Dextera sacras iaculatus arcis
 Terruit urbem,

Terruit gentis, grave ne rediret 5
 Saeculum Pyrrhæ nova monstra questæ,
 Omne cum Proteus pecus egit altos
 Visere montis,

Piscium et summa genus hæsit ulmo,
 Nota quæ sedes fuerat columbis, 10
 Et superiecto pavidæ natarunt
 Aequore dammæ.

Vidimus flavum Tiberim retortis
 Litore Etrusco violenter undis
 Ire deiectum monumenta regis 15
 Templaque Vestæ,

Iliæ dum se nimium querenti
 lactat ultorem, vagus et sinistra
 Labitur ripa love non probante uxorius
 amnis. 20

Audiet civis acuisse ferrum,
 Quo graves Persæ melius perirent,
 Audiet pugnas vitio parentum
 Rara iuventus.

Quem vocet divum populus ruentis 25
 Imperi rebus? Prece qua fatigent
 Virgines sanctæ minus audientem
 Carmina Vestam?

Cui dabit partis scelus expiandi
Iuppiter? Tandem venias precamur,
Nube candentis umeros amictus,
Augur Apollo;

30

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam locus circum volat et Cupido;
Sive neglectum genus et nepotes
Respicis, auctor,

35

Heu nimis longo satiate ludo,
Quem iuvat clamor galeaeque leves
Acer et Mauri peditis cruentum
Voltus in hostem;

40

Sive mutata iuvenem figura
Ales in terris imitaris almae
Filius Maiae, patiens vocari
Caesaris ultor,

Serus in caelum redeas, diuque
Laetus intersis populo Quirini,
Neve te nostris vitiis iniquum
Ocior aura

45

Tollat; hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater atque princeps,
Neu sinas Medos equitare inultos
Te duce, Caesar.

50

III.

Sic te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae, lucida sidera,
Ventorumque regat pater
Obstrictis aliis praeter Iapyga,
Navis, quae tibi creditum
Debes Vergilium finibus Atticis,
Reddas incolumem precor
Et serves animae dimidium meae.

5

Illi robur et aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum

10

Decertantem Aquilonibus
Nec tristis Hyadas nec rabiem Noti,
Quo non arbiter Hadriae
Maior, tollere seu ponere volt freta.
Quem mortis timuit gradum,

15

Qui siccis oculis monstra natantia, Qui vidit mare turbidum et Infamis scopulos, Acroceraunia?	20
Nequiquam deus abscidit Prudens Oceano dissociabili Terras, si tamen impiae Non tangenda rates transiliunt vada.	
Audax omnia perpeti Gens humana ruit per vetitum nefas.	25
Audax Iapeti genus Ignem fraude mala gentibus intulit. Post ignem aethera domo Subductum macies et nova febrium	30
Terris incubuit cohors, Semotique prius tarda necessitas Leti corripuit gradum. Expertus vacuum Daedalus aera	
Pennis non homini datis; Perrupit Acheronta Herculeus labor.	35
Nil mortalibus arduist; Caelum ipsum petimus stultitia, neque Per nostrum patimur scelus Iracunda Iovem ponere fulmina.	40

IV.

Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni, Trahuntque siccas machinae carinas, Ac neque iam stabulis gaudet pecus aut arator igni, Nec prata canis albicant pruinis.	
Iam Cytherea choros ducit Venus imminente luna, Iunctaeque Nymphis Gratiae decentes Alterno terram quatunt pede, dum gravis Cyclopum Volcanus ardens urit officinas.	5
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto Aut flore terrae quem ferunt solutae;	10
Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis, Seu poscat agna sive malit haedo. Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas Regumque turris. O beate Sesti,	
Vitae summa brevis spem nos vetat incohare longam. Iam te premet nox, fabulaeque Manes, Et domus exilis Plutonia; quo simul mearis, Nec regna vini sortiere talis	15
Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet iuventus Nunc omnis et mox virgines tepebunt.	20

V.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flavam religas comam,

Simplex munditiis? Heu quotiens fidem
Mutatosque deos flebit et aspera
Nigris aequora ventis
Emirabitur insolens,

Qui nunc te fruitur credulus aurea,
Qui semper vacuum, semper amabilem
Sperat, nescius aurae
Fallacis. Miseri, quibus

Intentata nites. Me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris deo.

VI.

Scriberis Vario fortis et hostium
Victor Maeonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox navibus aut equis
Miles te duce gesserit.

Nos, Agrippa, neque haec dicere nec gravem
Pelidae stomachum cedere nescii
Nec cursus duplicis per mare Ulixei
Nec saevam Pelopis domum

Conamur, tenues grandia, dum pudor
Imbellisque Lyrae Musa potens vetat
Laudes egregii Caesaris et tuas
Culpa deterere ingeni.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit, aut pulvere Troico
Nigrum Merionen, aut ope Palladis
Tydiden superis parem?

Nos convivia, nos proelia virginum
Sectis in iuvenes unguibus acrium
Cantamus vacui, sive quid urimur,
Non praeter solitum leves.

VII.

Laudabunt alii claram Rhodon aut Mytilenen
 Aut Epheson bimarisque Corinthi
 Moenia vel Baccho Thebas vel Apolline Delphos
 Insignis aut Thessala Tempe.
 Sunt quibus unum opus est intactae Palladis urbem   5
 Carmine perpetuo celebrare et
 Undique decerptam fronti praeponere olivam.
 Plurimus in Iunonis honorem
 Aptum dicet equis Argos ditisque Mycenae.
 Me nec tam patiens Lacedaemon   10
 Nec tam Larisae percussit campus opimae,
 Quam domus Albuniae resonantis
 Et praecipuus Anio ac Tiburni lucus et uda
 Mobilibus pomaria rivis.
 Albus ut obscuro deterget nubilae caelo   15
 Saepe Notus neque parturit imbris
 Perpetuo, sic tu sapiens finire memento
 Tristitiam vitaeque labores
 Molli, Plance, mero, seu te fulgentia signis
 Castra tenent seu densa tenebit   20
 Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
 Cum fugeret, tamen uda Lyaeo
 Tempora populea fertur vinxisse corona,
 Sic tristis adfatus amicos:
 'Quo nos cumque feret melior fortuna parente,   25
 Ibimus, o socii comitesque!
 Nil desperandum Teucro duce et auspice Teucro:
 Certus enim promisit Apollo,
 Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
 O fortes peioraque passi   30
 Mecum saepe viri, nunc vino pellite curas;
 Cras ingens iterabimus aequor.'

VIII.

Lydia, dic, per omnis
 Te deos oro, Sybarin cur properes amando
 Perdere; cur apicum
 Oderit campum, patiens pulveris atque solis?
 Cur neque militaris   5
 Inter aequalis equitat, Gallica nec lupatis
 Temperat ora frenis?
 Cur timet flavum Tiberim tangere? Cur olivum
 Sanguine viperino
 Cautius vitat, neque iam livida gestat armis   10
 Brachia, saepe disco,

Saepe trans finem iaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Troiae
Funera, ne virilis 15
Cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

IX.

Vides ut alta stet nive candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
Silvae laborantes, geluque
Flumina constiterint acuto.

Dissolve frigus ligna super foco 5
Large reponens atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche, merum diota.

Permitte divis cetera; qui simul
Stravere ventos aequore fervido 10
Deproeliantis, nec cupressi
Nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras, fuge quaerere et
Quem fors dierum cumque dabit lucro
Adpone, nec dulcis amores 15
Sperne puer neque tu choreas,

Donec virenti canities abest
Morosa. Nunc et campus et areae
Lenesque sub noctem susurri
Composita repetantur hora; 20

Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellae risus ab angulo
Pignusque dereptum lacertis
Aut digito male pertinaci.

X.

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus et decorae
More palaestrae,

Te canam, magni Iovis et deorum 5
Nuntium curvaeque lyrae parentem,

Callidum quidquid placuit iocosus
Condere furto.

Te, boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci 10
Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.

Quin et Atridas duce te superbos
Ilio dives Priamus relicto
Thessalosque ignis et iniqua Troiae 15
Castra fefellit.

Tu pias laetis animas reponis
Sedibus virgaque levem coerces
Aurea turbam, superis deorum
Gratus et imis. 20

XI.

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
Finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
Temptaris numeros. Ut melius quidquid erit pati,
Seu pluris hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,
Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare 5
Tyrrenum: sapias, vina liques, et spatio brevi
Spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
Aetas: carpe diem, quam minimum credula postero.

XII.

Quem virum aut herosa lyra vel acri
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem deum? Cuius recinet iocosa
Nomen imago

Aut in umbrosis Heliconis oris, 5
Aut super Pindo gelidove in Haemo?
Unde vocalem temere insecutae
Orphea silvae,

Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus celeresque ventos, 10
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.

Quid prius dicam solitis parentis

Laudibus, qui res hominum ac deorum,
Qui mare ac terras variisque mundum
Temperat horis? 15

Unde nil maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores, 20

Proeliis audax; neque te silebo,
Liber, et saevis inimica virgo
Beluis, nec te, metuende certa
Phoebe sagitta.

Dicam et Alciden puerosque Ledaе,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem; quorum simul alba nautis
Stella refulsit, 25

Defluit saxis agitatus humor,
Concidunt venti fugiuntque nubes,
Et minax, quod sic voluere, ponto
Unda recumbit. 30

Romulum post hos prius an quietum
Pompili regnum memorem an superbos
Tarquini fascis dubito, an Catonis
Nobile letum. 35

Regulum et Scauros animaeque magnae
Prodigum Paullum superante Poeno
Gratus insigni referam camena
Fabriciumque. 40

Hunc, et incomptis Curium capillis
Utilem bello tulit, et Camillum
Saeva paupertas et avitus apto
Cum lare fundus.

Crescit occulto velut arbor aevo
Fama Marcelli; micat inter omnis
Iulium sidus velut inter ignis
Luna minores. 45

Gentis humanae pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fati data: tu secundo
Caesare regnes. 50

Ille seu Parthos Latio imminentis
Egerit iusto domitos triumpho,
Sive subiectos Orientis orae
Seras et Indos, 55

Te minor latum reget aequus orbem;
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis. 60

XIII.

Cum tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, cerea Telephi
Laudas braccia, vae meum
Fervens difficili bile tumet iecur.
Tum nec mens mihi nec color 5
Certa sede manet, umor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.
Uror, seu tibi candidos
Turparunt umeros immodicae mero 10
Rixae, sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
Speres perpetuum dulcia barbata
Laedentem oscula, quae Venus 15
Quinta parte sui nectaris imbuit.
Felices ter et amplius,
Quos inrupta tenet copula nec malis
Divolsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die. 20

XIV.

O navis, referent in mare te novi
Fluctus! O quid agis? Fortiter occupa
Portum! Nonne vides ut
Nudum remigio latus

Et malus celeri saucius Africo 5
Antemnaeque gemant, ac sine funibus
Vix durare carinae
Possint imperiosius

Aequor? Non tibi sunt integra lintea,
Non di, quos iterum pressa voces malo. 10
Quamvis Pontica pinus,
Silvae filia nobilis,

lactes et genus et nomen inutile,

<p>Nil pictis timidus navita puppibus Fidit. Tu, nisi ventis Debes ludibrium, cave.</p>	15
<p>Nuper sollicitum quae mihi taedium, Nunc desiderium curaque non levis, Interfusa nitentis Vites aequora Cycladas.</p>	20
XV.	
<p>Pastor cum traheret per freta navibus Idaeis Helenen perfidus hospitam, Ingrato celeres obruit otio Ventos ut caneret fera</p>	
<p>Nereus fata: 'Mala ducis avi domum, Quam multo repetet Graecia milite, Coniurata tuas rumpere nuptias Et regnum Priami vetus.</p>	5
<p>Heu heu, quantus equis, quantus adest viris Sudor! quanta moves funera Dardanae Genti! iam galeam Pallas et aegida Currusque et rabiem parat.</p>	10
<p>Nequiquam Veneris praesidio ferox Pectes caesariem, grataque feminis Imbelli cithara carmina divides; Nequiquam thalamo gravis</p>	15
<p>Hastas et calami spicula Cnosii Vitabis strepitumque et celerem sequi Aiacem: tamen, heu, serus adulteros Crines pulvere collines.</p>	20
<p>Non Laertiaden, exitium tuae Genti, non Pylum Nestora respicis? Urgent impavidi te Salaminus Teucer, te Sthenelus, sciens</p>	
<p>Pugnae, sive opus est imperitare equis, Non auriga piger. Merionen quoque Nosces. Ecce fuit te reperire atrox Tydides, melior patre,</p>	25
<p>Quem tu, cervus uti vallis in altera Visum parte lupum graminis immemor Sublimi fugies mollis anhelitu, Non hoc pollicitus tuae.</p>	30

Iracunda diem proferet Ilio
Matronisque Phrygum classis Achillei:
Post certas hiemes uret Achaicus 35
Ignis Iliacas domos.'

XVI.

O matre pulchra filia pulchrior,
Quem crimosus cumque voles modum
Pones iambis, sive flamma
Sive mari libet Hadriano.

Non Dindymene, non adytis quatit 5
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber aequae, non acuta
Sic geminant Corybantes aera,

Tristes ut irae, quas neque Noricus
Deterret ensis nec mare naufragum 10
Nec saevus ignis nec tremendo
Iuppiter ipse ruens tumultu.

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam et insani leonis 15
Vim stomacho adposuisse nostro.

Irae Thyesten exitio gravi
Stravere et altis urbibus ultimae
Stetere causae cur perirent
Funditus imprimeretque muris 20

Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem! Me quoque pectoris
Temptavit in dulci iuventa
Fervor et in celeres iambos

Misit furem; nunc ego mitibus 25
Mutare quaero tristia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis animumque reddas.

XVII.

Velox amoenum saepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus et igneam

Defendit aestatem capellis
Usque meis pluviosque ventos.

Impune tutum per nemus arbutos 5
Quaerunt latentis et thyma deviae
Olentis uxores mariti,
Nec viridis metuunt colubras

Nec Martialis haediliae lupos,
Utrumque dulci, Tyndari, fistula 10
Valles et Usticae cubantis
Levia personuere saxa.

Di me tuentur, dis pietas mea
Et Musa cordist. Hic tibi copia
Manabit ad plenum benigno 15
Ruris honorum opulenta cornu.

Hic in reducta valle Caniculae
Vitabis aestus et fide Teia
Dices laborantis in uno
Penelopen vitreamque Circen; 20

Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra, nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Proelia, nec metues protervum

Suspecta Cyrum, ne male dispari 25
Incontinentis iniciat manus
Et scindat haerentem coronam
Crinibus immeritamque vestem.

XVIII.

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tiburis et moenia Catili.
Siccis omnia nam dura deus proposuit neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat? 5
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
Ac ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata, monet Sithoniis non levis Euius,
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum 10
Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiā nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam. Saeva tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quae subsequitur caecus amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem 15

Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

XIX.

Mater saeva Cupidinum

Thebanaeque iubet me Semelae puer

Et lasciva Licentia

Finitis animum reddere amoribus.

Urit me Glycerae nitor,

5

Splendentis Pario marmore purius;

Urit grata protervitas

Et voltus nimium lubricus adspici.

In me tota ruens Venus

Cyprum deseruit, nec patitur Scythas

10

Et versis animosum equis

Parthum dicere nec quae nihil attinent.

Hic vivum mihi caespitem, hic

Verbenas, pueri, ponite turaque

Bimi cum patera meri:

15

Mactata veniet lenior hostia.

XX.

Vile potabis modicis Sabinum

Cantharis, Graeca quod ego ipse testa

Conditum levi, datus in theatro

Cum tibi plausus,

Care Maecenas eques, ut paterni

5

Fluminis ripae simul et iocosa

Redderet laudes tibi Vaticani

Montis imago.

Caecubum et prelo domitam Caleno

Tu bibes uvam: mea nec Falernae

10

Temperant vites neque Formiani

Pocula colles.

XXI.

Dianam tenerae dicite virgines,

Intosum, pueri, dicite Cynthium

Latonamque supremo

Dilectam penitus Iovi.

Vos laetam fluvii et nemorum coma, 5
Quaecumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis aut viridis Cragi;

Vos Tempe totidem tollite laudibus
Natalemque, mares, Delon Apollinis 10
Insignemque pharetra
Fraternaue umerum lyra.

Hic bellum lacrimosum, hic miseram famem
Pestemque a populo et principe Caesare in
Persas atque Britannos 15
Vestra motus aget prece.

XXII.

Integer vitae scelerisque purus
Non eget Mauris iaculis neque arcu
Nec venenatis gravida sagittis,
Fusce, pharetra,

Sive per Syrtis iter aestuosas, 5
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum vel quae loca fabulosus
Lambit Hydaspes.

Namque me silva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen et ultra 10
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem,

Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesuletis
Nec Iubae tellus generat, leonum 15
Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor aestiva recreatur aura,
Quod latus mundi nebulae malusque
Iuppiter urget; 20

Pone sub curru nimium propinqui
Solis in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

XXIII.

Vitas hinuleo me similis, Chloe,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem non sine vano
Aurarum et siluae metu.

Nam seu mobilibus veris inhorruit   5
Adventus foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertae,
Et corde et genibus tremit.

Atqui non ego te tigris ut aspera
Gaetulusve leo frangere persequor: 10
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

XXIV.

Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? Praecepit lugubris
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor   5
Urget! Cui Pudor et Iustitiae soror,
Incorrupta Fides, nudaque Veritas
Quando ullum inveniet parem?

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior quam tibi, Vergili.   10
Tu frustra pius heu non ita creditum
Pocis Quintilium deos.

Quid? si Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Num vanae redeat sanguis imagini,   15
Quam virga semel horrida,

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi?
Durum: sed levius fit patientia,
Quidquid corrigerest nefas.   20

XXV.

Parcius iunctas quatiunt fenestras
lactibus crebris iuvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt, amatque
lanua limen,

Quae prius multum facilis movebat
Cardines. Audis minus et minus iam:
'Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis?'

Invicem moechos anus arrogantis
Flebis in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento,

Cum tibi flagrans amor et libido,
Quae solet matres furiare equorum,
Saeviet circa iecur ulcerosum,
Non sine questu,

Laeta quod pubes hedera virenti
Gaudeat pulla magis atque myrto,
Aridas frondes hiemis sodali
Dedicet Hebro.

XXVI.

Musis amicus tristitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis, quis sub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,

Quid Tiridaten terreat, unice
Securus. O quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiae coronam,

Pimplei dulcis. Nil sine te mei
Prosunt honores: hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

XXVII.

Natis in usum laetitiae scyphis
Pugnare Thracumst: tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum

Sanguineis prohibete rixis.

Vino et lucernis Medus acinaces 5
Immane quantum discrepat: impium
Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete presso.

Voltis severi me quoque sumere
Partem Falerni? Dicat Opuntiae 10
Frater Megillae quo beatus
Volnere, qua pereat sagitta.

Cessat voluntas? Non alia bibam
Mercede. Quae te cumque domat Venus,
Non erubescendis adurit 15
Ignibus ingenuoque semper

Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus. A miser,
Quanta laborabas Charybdi,
Digne puer meliore flamma! 20

Quae saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix inligatum te triformi
Pegasus expediet Chimaera.

XXVIII.

Te maris et terrae numeroque carentis arenae
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope litus parva Matinum
Munera, nec quicquam tibi prodest
Aerias temptasse domos animoque rotundum 5
Percurrisset polum morituro.

Occidit et Pelopis genitor, conviva deorum,
Tithonusque remotus in auras
Et Iovis arcanis Minos admissus, habentque
Tartara Panthoiden iterum Orco 10

Demissum, quamvis clipeo Troiana refixo
Tempora testatus nihil ultra
Nervos atque cutem morti concesserat atrae,
Iudice te non sordidus auctor
Naturae verique. Sed omnes una manet nox 15
Et calcanda semel via leti.

Dant alios Furiae torvo spectacula Marti,
Exitiosum avidum mare nautis;
Mixta senum ac iuvenum densentur funera; nullum
Saeva caput Proserpina fugit: 20
Me quoque devexi rapidus comes Orionis

Illyricis Notus obruit undis.
 At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
 Ossibus et capiti inhumato
 Particulam dare: sic, quodcumque minabitur Eurus   25
 Fluctibus Hesperii, Venusinae
 Plectantur silvae te sospite, multaue merces,
 Unde potest, tibi defluat aequo
 Ab Iove Neptunoque sacri custode Tarenti.
 Neglegis immeritis nocituram   30
 Postmodo te natis fraudem committere? Fors et
 Debita iura vicesque superbae
 Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis,
 Teque piacula nulla solvent.
 Quamquam festinas, non est mora longa; licebit   35
 Iniecto ter pulvere curras.

XXIX.

Icci, beatis nunc Arabum invides
 Gazis et acrem militiam paras
 Non ante devictis Sabaeae
 Regibus, horribilique Medo

 Nectis catenas? Quae tibi virginum   5
 Sponso necato barbara serviet?
 Puer quis ex aula capillis
 Ad cyathum statuetur unctis,

 Doctus sagittas tendere Sericas   10
 Arcu paterno? Quis neget arduis
 Pronos relabi posse rivos
 Montibus et Tiberim reverti,

 Cum tu coemptos undique nobilis
 Libros Panaeti Socraticam et domum
 Mutare loriceis Hiberis,   15
 Pollicitus meliora, tendis ?

XXX.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
 Sperne dilectam Cypron et vocantis
 Ture te multo Glycerae decoram
 Transfer in aedem.

 Fervidus tecum puer et solutis   5
 Gratiae zonis properentque Nymphae

Et parum comis sine te luventas
Mercuriusque.

XXXI.

Quid dedicatum poscit Apollinem
Vates? Quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? Non opimae
Sardiniae segetes feracis,

Non aestuosae grata Calabriae 5
Armenta, non aurum aut ebur Indicum,
Non rura, quae Liris quieta
Mordet aqua taciturnus amnis.

Premant Calena falce quibus dedit 10
Fortuna vitem, dives et aureis
Mercator exsiccet culullis
Vina Syra reparata merce,

Dis carus ipsis, quippe ter et quater 15
Anno revisens aequor Atlanticum
Impune. Me pascunt olivae,
Me cichorea levesque malvae.

Frui paratis et valido mihi,
Latoe, dones et precor integra
Cum mente nec turpem senectam 20
Degere nec cithara carentem.

XXXII.

Poscimur. Siquid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat et pluris, age dic Latinum,
Barbite, carmen,

Lesbio primum modulate civi, 5
Qui ferox bello tamen inter arma,
Sive iactatam religarat udo
Litore navim,

Liberum et Musas Veneremque et illi 10
Semper haerentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis nigroque
Crine decorum.

O decus Phoebi et dapibus supremi
Grata testudo Iovis, o laborum
Dulce lenimen, mihi cumque salve
Rite vocanti!

15

XXXIII.

Albi, ne doleas plus nimio memor
Immitis Glycerae, neu miserabilis
Decantes elegos, cur tibi iunior
Laesa praeniteat fide.

Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor, Cyrus in asperam
Declinat Pholoen; sed prius Apulis
lungentur capreae lupis

5

Quam turpi Pholoe peccet adultero.
Sic visum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos sub iuga aenea
Saevo mittere cum ioco.

10

Ipsam me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Hadriae
Curvantis Calabros sinus.

15

XXXIV.

Parcus deorum cultor et infrequens,
Insanientis dum sapientiae
Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare atque iterare cursus

Cogor relictos. Namque Diespiter,
Igni corusco nubila dividens
Plerumque, per purum tonantis
Egit equos volucremque currum,

5

Quo bruta tellus et vaga flumina,
Quo Styx et invisae horrida Taenari
Sedes Atlanteusque finis
Concutitur. Valet ima summis

10

Mutare et insignem attenuat deus,
Obscura promens; hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto

15

Sustulit, hic posuisse gaudet.

XXXV.

O diva, gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus vel superbos
Vertere funeribus triumphos,

Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus, te dominam aequoris
Quicumque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina. 5

Te Dacus asper, te profugi Scythae
Urbesque gentesque et Latium ferox
Regumque matres barbarorum et
Purpurei metuunt tyranni, 10

Iniurioso ne pede prouas
Stantem columnam, neu populus frequens
Ad arma cessantis, ad arma
Concitet imperiumque frangat. 15

Te semper anteit saeva Necessitas,
Clavos trabalis et cuneos manu
Gestans aena, nec severus
Uncus abest liquidumque plumbum. 20

Te Spes et albo rara Fides colit
Velata panno, nec comitem abnegat,
Utrumque mutata potentis
Veste domos inimica linquis.

At volgus infidum et meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum faece siccatis amici
Ferre iugum pariter dolosi. 25

Serves iturum Caesarem in ultimos
Orbis Britannos et iuvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus Oceanoque rubro. 30

Eheu cicatricum et sceleris pudet
Fratrumque. Quid nos dura refugimus
Aetas? quid intactum nefasti
Liquimus? unde manum iuventus 35

Metu deorum continuit? quibus

Pepercit aris? O utinam nova
Incude diffingas retusum in
Massagetas Arabasque ferrum! 40

XXXVI.

Et ture et fidibus iuvat
Placare et vituli sanguine debito
Custodes Numidae deos,
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima
Caris multa sodalibus, 5
Nulli plura tamen dividit oscula
Quam dulci Lamiae, memor
Actae non alio rege puertiae
Mutataeque simul togae.
Cressa ne careat pulchra dies nota, 10
Neu promptae modus amphorae
Neu morem in Saliu sit requies pedum,
Neu multi Damalis meri
Bassum Threicia vincat amystide,
Neu desint epulis rosae 15
Neu vivax apium neu breve lilium.
Omnes in Damalin putris
Deponent oculos, nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis hederis ambitiosior. 20

XXXVII.

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus, nunc Saliaribus
Ornare pulvinar deorum
Tempus erat dapibus, sodales.
Antehac nefas depromere Caecubum 5
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementis ruinas
Fonus et imperio parabat
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens 10
Sperare fortunaque dulci
Ebria. Sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus,
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores 15

Caesar, ab Italia volantem

Remis adurgens, accipiter velut
Mollis columbas aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Haemoniae, daret ut catenis 20

Fatale monstrum. Quae generosius
Perire quaerens nec muliebriter
Expavit ense nec latentis
Classe cita reparavit oras.

Ausa et iacentem visere regiam 25
Voltu sereno, fortis et asperas
Tractare serpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,

Deliberata morte ferocior,
Saevis Liburnis scilicet invidens 30
Privata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

XXXVIII.

Persicos odi, puer, apparatus;
Displicent nexae philyra coronae;
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.

Simplici myrto nihil adlabores 5
Sedulus curo: neque te ministrum
Dedecet myrtus neque me sub arta
Vite bibentem.

CARMINUM

LIBER SECUNDUS.

I.

Motum ex Metello consule civicum
Bellique causas et vitia et modos
Ludumque Fortunae gravisque
Principum amicitias et arma

Nondum expiatis uncta cruoribus, Periculosae plenum opus aleae, Tractas et incedis per ignis Suppositos cineri doloso.	5
Paullum severae Musa tragoediae Desit theatri; mox ubi publicas Res ordinariis, grande munus Cecropio repetes cothurno,	10
Insigne maestis praesidium reis Et consulenti, Pollio, Curiae, Cui laurus aeternos honores Delmático peperit triumpho.	15
Iam nunc minaci murmure cornuum Perstringis auris, iam litui strepunt, Iam fulgor armorum fugacis Terret equos equitumque voltus.	20
Audire magnos iam videor duces, Non indecoro pulvere sordidos, Et cuncta terrarum subacta Praeter atrocem animum Catonis.	
Iuno et deorum quisquis amicior Afris inulta cesserat impotens Tellure victorum nepotes Rettulit inferias Iugurthae.	25
Quis non Latino sanguine pinguior Campus sepulcris impia proelia Testatur auditumque Medis Hesperiae sonitum ruinae?	30
Qui gurgis aut quae flumina lugubris Ignara belli? quod mare Dauniae Non decoloravere caedes? Quae caret ora cruore nostro?	35
Sed ne relictis, Musa procax, iocis Caeae retractes munera neniae, Mecum Dionaeo sub antro Quaere modos levio plectro.	

II.

Nullus argento color est avaris
Abdito terris, inimice lamnae

Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.

Vivet extento Proculeius aevo, 5
Notus in fratres animi paterni;
Illum aget penna metuente solvi
Fama superstes.

Latius regnes avidum domando 10
Spiritus, quam si Libyam remotis
Gadibus iungas et uterque Poenus
Serviat uni.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops 15
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis et aquosus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri solio Phraaten
Dissidens plebi numero beatorum
Eximit Virtus populumque falsis
Dedocet uti 20

Vocibus, regnum et diadema tutum
Deferens uni propriamque laurum,
Quisquis ingentis oculo inretorto
Spectat acervos.

III.

Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Laetitia, moriture Delli,

Seu maestus omni tempore vixeris, 5
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.

Quo pinus ingens albaque populus 10
Umbram hospitem consociare amant
Ramis? Quid obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo?

Huc vina et unguenta et nimium brevis
Flores amoenae ferre iube rosae,
Dum res et aetas et sororum
Fila trium patiuntur atra. 15

Cedes coemptis saltibus et domo
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes, et exstructis in altum
Divitiis potietur heres.

Divesne prisco natus ab Inacho 20
Nil interest an pauper et infima
De gente sub divo moreris,
Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur, omnium
Versatur urna serius ocius 25
Sors exitura et nos in aeternum
Exsilium impositura cumbae.

IV.

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu! Prius insolentem
Serva Briseis niveo colore
Movit Achillem;

Movit Aiacem Telamone natum 5
Forma captivae dominum Tecmessae;
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta,

Barbarae postquam cecidere turmae
Thessalo victore et ademptus Hector 10
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Grais.

Nescias an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes;
Regium certe genus et penatis 15
Maeret iniquos.

Crede non illam tibi de scelesta
Plebe dilectam, neque sic fidelem,
Sic lucro aversam potuisse nasci
Matre pudenda. 20

Bracchia et voltum teretesque suras
Integer laudo; fuge suspicari,
Cuius octavum trepidavit aetas
Claudere lustrum.

V.

Nondum subacta ferre iugum valet
Cervice, nondum munia comparis
Aequare nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus.

Circa virentis est animus tuae 5
Campos iuvencae, nunc fluviis gravem
Solantis aestum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto

Praegestientis. Tolle cupidinem
Immitis uvae: iam tibi lividos 10
Distinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore.

Iam te sequetur: currit enim ferox
Aetas, et illi, quos tibi dempserit,
Adponet annos; iam proterva 15
Fronte petet Lalage maritum,

Dilecta quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris, albo sic umero nitens
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiusve Gyges, 20

Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagacis falleret hospites
Discrimen obscurum solutis
Crinibus ambiguoque voltu.

VI.

Septimi, Gadis aditure mecum et
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra et
Barbaras Syrtis, ubi Maura semper
Aestuat unda:

Tibur Argeo positum colono 5
Sit meae sedes utinam senectae,
Sit modus lasso maris et viarum
Militiaeque.

Unde si Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ovibus Galaesi 10
Flumen et regnata petam Laconi
Rura Phalantho.

Ille terrarum mihi praeter omnis

Angulus ridet, ubi non Hymetto Mella decedunt viridique certat Baca Venafro;	15
Ver ubi longum tepidasque praebet Iuppiter brumas, et amicus Aulon Fertili Baccho minimum Falernis Invidet uvis.	20
Ille te mecum locus et beatae Postulant arces; ibi tu calentem Debita sparges lacrima favillam Vatis amici.	
VII.	
O saepe mecum tempus in ultimum Deducte Bruto militiae duce, Quis te redonavit Quiritem Dis patriis Italoque caelo,	
Pompei, meorum prime sodalium, Cum quo morantem saepe diem mero Fregi, coronatus nitentis Malobathro Syrio capillos?	5
Tecum Philippos et celerem fugam Sensi relicta non bene parmula, Cum fracta virtus et minaces Turpe solum tetigere mento.	10
Sed me per hostis Mercurius celer Denso paventem sustulit aere; Te rursus in bellum resorbens Unda fretis tulit aestuosis.	15
Ergo obligatam redde Iovi dapem, Longaque fessum militiae latus Depone sub lauro mea nec Parce cadis tibi destinatis.	20
Oblivioso levia Massico Ciboria exple, funde capacibus Unguenta de conchis. Quis udo Deproperare apio coronas	
Curatve myrto? Quem Venus arbitrum Dicet bibendi? Non ego sanius Bacchabor Edonis: recepto Dulce mihi furerest amico.	25

VIII.

Ulla si iuris tibi peierati
Poena, Barine, nocuisset umquam,
Dente si nigro fieres vel uno
Turpior ungui,

Crederem. Sed tu simul obligasti   5
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo, iuvenumque prodis
Publica cura.

Expedit matris cineres opertos
Fallere et toto taciturna noctis   10
Signa cum caelo gelidaque divos
Morte carentis.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
Simplices Nymphae ferus et Cupido,
Semper ardentis acuens sagittas   15
Cote cruenta.

Adde quod pubes tibi crescit omnis,
Servitus crescit nova, nec priores
Impiae tectum dominae relinquunt,
Saepe minati.   20

Te suis matres motuunt iuvenis,
Te senes parci miseraeque nuper
Virgines nuptae, tua ne retardet
Aura maritos.

IX.

Non semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros aut mare Caspium
Vexant inaequales procellae
Usque, nec Armeniis in oris,

Amice Valgi, stat glacies iners   5
Mensis per omnis, aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant
Et foliis viduantur orni:

Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum, nec tibi Vespero   10

Surgente decedunt amores
Nec rapidum fugiente solem.

At non ter aevo functus amabilem
Ploravit omnis Antilochum senex
Annos, nec impubem parentes 15
Troilon aut Phrygiae sorores

Flevere semper. Desine mollium
Tandem querellarum, et potius nova
Cantemus Augusti tropaea
Caesaris et rigidum Niphaten, 20

Medumque flumen gentibus additum
Victis minores volvere vertices,
Intraque praescriptum Gelonos
Exiguus equitare campis.

X.

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Litus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem 5
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

Saepius ventis agitur ingens
Pinus et celsae graviore casu 10
Decidunt turres feriuntque summos
Fulgura montis.

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene praeparatum
Pectus. Informis hiemes reducit 15
Iuppiter, idem

Submovet. Non, si male nunc, et olim
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat Musam neque semper arcum
Tendit Apollo. 20

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare; sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

XI.

Quid bellicosus Cantaber et Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet Hadria
Divisus obiecto, remittas
Quaerere, nec trepides in usum

Poscentis aevi pauca. Fugit retro 5
Levis iuventas et decor, arida
Pellente lascivos amores
Canitie facilemque somnum.

Non semper idem floribus est honor
Vernis, neque uno luna rubens nitet 10
Vultu: quid aeternis minorem
Consiliis animum fatigas?

Cur non sub alta vel platano vel hac
Pinu iacentes sic temere et rosa
Canos odorati capillos, 15
Dum licet, Assyriaque nardo

Potamus uncti? Dissipat Euhius
Curas edacis. Quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympha? 20

Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? Eburna, die age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacaenae
More comam religata nodum.

XII.

Nolis longa ferae bella Numantiae
Nec durum Hannibalem nec Siculum mare
Poeni purpureum sanguine mollibus
Aptari citharae modis,

Nec saevos Lapithas et nimium mero 5
Hylaeum domitosque Herculea manu
Telluris iuvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus

Saturni veteris: tuque pedestribus
Dices historiis proelia Caesaris, 10
Maecenas, melius ductaque per vias

Regum colla minacium.

Me dulcis dominae Musa Licymniae
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentis oculos et bene mutuis
Fidum pectus amoribus;

15

Quam nec ferre pedem dedecuit choris
Nec certare ioco nec dare bracchia
Ludentem nitidis virginibus sacro
Dianae celebris die.

20

Num tu quae tenuit dives Achaemenes
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
Permutare velis crine Licymniae,
Plenas aut Arabum domos,

Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem, aut facili saevitia negat
Quae poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupet?

25

XIII.

Ille et nefasto te posuit die,
Quicumque primum, et sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem opprobriumque pagi;

Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem et penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis; ille venena Colcha

5

Et quidquid usquam concipitur nefas
Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.

10

Quid quisque vitet, numquam homini satis
Cautumst in horas: navita Bosporum
Poenus perhorrescit neque ultra
Caeca timet aliunde fata;

15

Miles sagittas et celerem fugam
Parthi, catenas Parthus et Italum
Robur; sed improvisa leti
Vis rapuit rapietque gentis.

20

Quam paene furvae regna Proserpinae

Et iudicantem vidimus Aeacum Sedesque discriptas piorum et Aeoliis fidibus querentem	
Sappho puellis de popularibus, Et te sonantem plenius aureo, Alcaee, plectro dura navis, Dura fugae mala, dura belli.	25
Utrumque sacro digna silentio Mirantur umbrae dicere; sed magis Pugnas et exactos tyrannos Densum umeris bibit aure volgus.	30
Quid mirum, ubi illis carminibus stupens Demittit atras belua centiceps Auris, et intorti capillis Eumenidum recreantur angues?	35
Quin et Prometheus et Pelopis parens Dulci laborem decipitur sono, Nec curat Orion leones Aut timidos agitare lyncas.	40
XIV.	
Eheu fugaces, Postume, Postume, Labuntur anni, nec pietas moram Rugis et instanti senectae Adferet indomitaeque morti;	
Non si trecentis quotquot eunt dies, Amice, places inlacrimabilem Plutona tauris, qui ter amplum Geryonen Tityonque tristi	5
Compescit unda, scilicet omnibus, Quicumque terrae munere vescimur, Enaviganda, sive reges Sive inopes erimus coloni.	10
Frustra cruento Marte carebimus Fractisque rauci fluctibus Hadriae, Frustra per autumnos nocentem Corporibus metuemus Austrum:	15
Visendus ater flumine languido Cocytos errans et Danaï genus Infame damnatusque longi Sisyphus Aeolides laboris.	20

Linquenda tellus et domus et placens
Uxor, neque harum, quas colis, arborum
Te praeter invisas cupressos
Ulla brevem dominum sequetur.

Absumet heres Caecuba dignior 25
Servata centum clavibus et mero
Tinguet pavimentum superbo,
Pontificum potiore cenis.

XV.

Iam pauca aratro iugera regiae
Moles relinquent; undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque caelebs

Evincet ulmos; tum violaria et 5
Myrtus et omnis copia narium
Spargent olivetis odorem
Fertilibus domino priori;

Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli 10
Praescriptum et intonsi Catonis
Auspiciis veterumque norma.

Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata privatis opacam 15
Porticus excipiebat Arcton,

Nec fortuitum spernere caespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes et deorum
Templa novo decorare saxo. 20

XVI.

Otium divos rogat in patenti
Prensus Aegaeo, simul atra nubes
Condidit lunam neque certa fulgent
Sidera nautis;

Otium bello furiosa Thrace, 5
Otium Medi pharetra decori,

Grosche, non gemmis neque purpura ve-
nale nec auro.

Non enim gazae neque consularis
Submovet lictor miseros tumultus
Mentis et curas laqueata circum
Tecta volantis. 10

Vivitur parvo bene cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum
Nec levis somnos timor aut cupido
Sordidus aufert. 15

Quid brevi fortes iaculamur aevo
Multa? Quid terras alio calentis
Sole mutamus? Patriae quis exsul
Se quoque fugit? 20

Scandit aeratas vitiosa navis
Cura nec turmas equitum relinquit,
Ociore cervis et agente nimbo
Ociore Euro.

Laetus in praesens animus quod ultrast
Oderit curare et amara lento
Temperet risu; nihil est ab omni
Parte beatum. 25

Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit senectus,
Et mihi forsitan tibi quod negarit
Porriget hora. 30

Te greges centum Siculaeque circum
Mugiunt vaccae, tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa, te bis Afro
Murice tinctae 35

Vestiunt lanae; mihi parva rura et
Spiritus Graiae tenuem Camenae
Parca non mendax dedit et malignum
Spernere volgus. 40

XVII.

Cur me querellis exanimas tuis?
Nec dis amicis nec mihi te prius
Obire, Maecenas, meorum
Grande decus columenque rerum.

A, te meae si partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus aequae nec superstes
Integer? Ille dies utramque

5

Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
Utcumque praecedes, supremum
Carpere iter comites parati.

10

Me nec Chimaerae spiritus igneae
Nec, si resurgat, centimanus Gyas
Divellet umquam: sic potenti
Iustitiae placitumque Parcis.

15

Seu Libra seu me Scorprios adspicit
Formidolosus pars violentior
Natalis horae, seu tyrannus
Hesperiae Capricornus undae,

20

Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. Te Iovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit volucrisque Fati

Tardavit alas, cum populus frequens
Laetum theatris ter crepuit sonum;
Me truncus inlapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum

25

Dextra levasset, Mercurialium
Custos virorum. Reddere victimas
Aedemque votivam memento;
Nos humilem feriemus agnam.

30

XVIII.

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultima recisas
Africa, neque Attali
Ignotus heres regiam occupavi,
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestae purpuras clientae.

5

At fides et ingeni
Benigna venast, pauperemque dives
Me petit: nihil supra
Deos lacesso nec potentem amicum
Largiora flagito,

10

Satis beatus unicis Sabinis.	
Truditur dies die,	15
Novaque pergunt interire lunae:	
Tu secunda marmora	
Locas sub ipsum funus, et sepulcri	
Immemor struis domos,	
Marisque Bais obstrepentis urges	20
Submovere litora,	
Parum locuples continente ripa.	
Quid quod usque proximos	
Revellis agri terminos et ultra	
Limites clientium	25
Salis avarus? Pellitur paternos	
In sinu ferens deos	
Et uxor et vir sordidosque natos.	
Nulla certior tamen	
Rapacis Orci fine destinata	30
Aula divitem manet	
Erum. Quid ultra tendis? Aequa tellus	
Pauperi recluditur	
Regumque pueris, nec satellites Orci	
Callidum Promethea	35
Revexit auro captus. Hic superbum	
Tantalum atque Tantali	
Genus coercet, hic levare functum	
Pauperem laboribus	
Vocatus atque non vocatus audit.	40

XIX.

Bacchum in remotis carmina rupibus	
Vidi docentem, credite posteris,	
Nymphasque discentis et auris	
Capripedum Satyrorum acutas.	
Euhoe, recenti mens trepidat metu,	5
Plenoque Bacchi pectore turbidum	
Laetatur. Euhoe, parce Liber,	
Parce gravi metuende thyrsos.	
Fas pervicacis est mihi Thyiadas	
Vinique fontem lactis et uberes	10
Cantare rivos atque truncis	
Lapsa cavis iterare mella;	
Fas et beatæ coniugis additum	
Stellis honorem tectaque Penthei	
Disiecta non leni ruina	15
Thracis et exitium Lycurgi.	

Tu flectis amnis, tu mare barbarum,
Tu separatis uvidus in iugis
Nodo coerces viperino
Bistonidum sine fraude crinis. 20

Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia,
Rhoetum retorsisti leonis
Unguibus horribilique mala;

Quamquam choreis aptior et iocis 25
Ludoque dictus non sat idoneus
Pugnae ferebaris; sed idem
Pacis eras mediusque belli.

Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens 30
Caudam, et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

XX.

Non usitata nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum aethera
Vates, neque in terris morabor
Longius invidiaque maior

Urbis relinquam. Non ego pauperum 5
Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
Dilecte Maecenas, obibo
Nec Stygia cohibebor unda.

Iam iam residunt cruribus asperae
Pelles et album mutor in alitem 10
Superne, nascunturque leves
Per digitos umerosque plumae.

Iam Daedaleo notior Icaro
Visam gementis litora Bospori
Syrtisque Gaetulas canorus 15
Ales Hyperboreosque campos.

Me Colchus et qui dissimulat metum
Marsae cohortis Dacus et ultimi
Noscent Geloni, me peritus
Discet Hiber Rhodanique potor. 20

Absint inani funere neniae
Luctusque turpes et querimoniae;
Compesce clamorem ac sepulcri

Mitte supervacuos honores.

CARMINUM

LIBER TERTIUS.

I.

Odi profanum volgus et arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita Musarum sacerdos
Virginibus puerisque canto.

Regum timendorum in proprios greges, 5
Reges in ipsos imperiumst Iovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.

Est ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis, hic generosior 10
Descendat in Campum petitor,
Moribus hic meliorque fama

Contendat, illi turba clientium
Sit maior: aequa lege Necessitas
Sortitur insignis et imos; 15
Omne capax movet urna nomen.

Destructus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Siculae dapes
Dulcem elaborabunt saporem,
Non avium citharaeque cantus 20

Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humilis domos
Fastidit umbrosamque ripam,
Non zephyris agitata tempe.

Desiderantem quod satis est neque 25
Tumultuosum sollicitat mare
Nec saevus Arcturi cadentis
Impetus aut orientis Haedi,

Non verberatae grandine vineae
Fundusque mendax, arbore nunc aquas 30
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.

Contracta pisces aequora sentiunt
lactis in altum molibus: huc frequens
Caementa demittit redemptor 35
Cum famulis dominusque terrae

Fastidiosus. Sed Timor et Minae
Scandunt eodem quo dominus, neque
Decedit aerata triremi et
Post equitem sedet atra Cura. 40

Quod si dolentem nec Phrygius lapis
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus nec Falerna
Vitis Achaemeniumque costum:

Cur invidendis postibus et novo 45
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

II.

Angustam amice pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat et Parthos ferocis
Vexet eques metuendus hasta,

Vitamque sub divo et trepidis agat 5
In rebus. Illum ex moenibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens et adulta virgo

Suspiret, eheu, ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum 10
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira caedes.

Dulce et decorumst pro patria mori:
Mors et fugacem persequitur virum,
Nec parcat imbellis iuventae 15
Poplitibus timidoque tergo.

Virtus repulsae nescia sordidae,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit securis
Arbitrio popularis aurae. 20

Virtus recludens immeritis mori
Caelum negata temptat iter via,

Coetusque vulgaris et udam
Spem humum fugiente penna.

Est et fidei tuta silentio 25
Merces: vetabo qui Cereris sacrum
Volgarit arcanae sub isdem
Sit trabibus fragilemve mecum

Solvat phaselon; saepe Diespiter
Neglectus incesto addidit integrum: 30
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede Poena claudo.

III.

Iustum et tenacem propositi virum
Non civium ardor prava iubentium,
Non voltus instantis tyranni
Mente quatit solida, neque Auster,

Dux inquieti turbidus Hadriae, 5
Nec fulminantis magna manus Iovis;
Si fractus inlabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae.

Hac arte Pollux et vagus Hercules
Ensis arcis attigit igneas, 10
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibet ore nectar.

Hac te merentem, Bacche pater, tuae
Vexere tigres, indocili iugum
Collo trahentes; hac Quirinus 15
Martis equis Acheronta fugit,

Gratum elocuta consiliantibus
Iunone divis: 'Ilion, Ilion
Fatalis incestusque iudex
Et mulier peregrina vertit 20

In pulverem, ex quo destituit deos
Mercede pacta Laomedon, mihi
Castaeque damnatum Minervae
Cum populo et duce fraudulento.

Iam nec Lacaenae splendet adulterae 25
Famosus hospes nec Priami domus
Periura pugnacis Achivos
Hectoreis opibus refringit,

Nostrisque ductum seditionibus Bellum resedit. Protinus et gravis Iras et invisum nepotem, Troica quem peperit sacerdos,	30
Marti redonabo; illum ego lucidas Inire sedes, ducere nectaris Sucos et adscribi quietis Ordinibus patiar deorum.	35
Dum longus inter saeviat Ilion Romamque pontus, qualibet exsules In parte regnanto beati; Dum Priami Paridisque busto	40
Insultet armentum et catulos ferae Celent inultae, stet Capitolium Fulgens triumphatique possit Roma ferox dare iura Medis.	
Horrenda late nomen in ultimas Extendat oras, qua medius liquor Secernit Europen ab Afro, Qua tumidus rigat arva Nilus.	45
Aurum inrepertum et sic melius situm, Cum terra celat, spernere fortior Quam cogere humanos in usus Omne sacrum rapiente dextra,	50
Quicumque mundo terminus obstitit, Hunc tanget armis, visere gestiens, Qua parte debacchentur ignes, Qua nebulae pluviique rores.	55
Sed bellicosus fata Quiritibus Hac lege dico, ne nimium pii Rebusque fidentes avitae Tecta velint reparare Troiae.	60
Troiae renascens alite lugubri Fortuna tristi clade iterabitur, Ducente victricis catervas Coniuge me Iovis et sorore.	
Ter si resurgat murus aeneus Auctore Phoebos, ter pereat meis Excisus Argivis, ter uxor Capta virum puerosque ploret.'	65
Non hoc iocosae conveniet lyrae: Quo, Musa, tendis? Desine pernicax Referre sermones deorum et	70

Magna modis tenuare parvis.

IV.

Descende caelo et dic age tibia
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus citharave Phoebi.

Auditis, an me ludit amabilis
Insania? Audire et videor pios
Errare per lucos, amoenae
Quos et aquae subeunt et aurae.

5

Me fabulosae Volture in Apulo
Nutricis extra limen Apuliae
Ludo fatigatumque somno
Fronde nova puerum palumbes

10

Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicumque celsae nidum Acherontiae
Saltusque Bantinos et arvum
Pingue tenent humilis Forenti,

15

Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem et ursis, ut premerer sacra
Lauroque conlataque myrto,
Non sine dis animosus infans.

20

Vester, Camenae, vester in arduos
Tollor Sabinos, seu mihi frigidum
Praeneste seu Tibur supinum
Seu liquidae placuere Baiae.

Vestris amicum fontibus et choris
Non me Philippis versa acies retro,
Devota non extinxit arbos,
Nec Sicula Palinurus unda.

25

Utrumque mecum vos eritis, libens
Insanientem navita Bosporum
Temptabo et urentis arenas
Litoris Assyrii viator;

30

Visam Britannos hospitibus feros
Et laetum equino sanguine Concanum;
Visam pharetratos Gelonos
Et Scythicum inviolatus amnem.

35

Vos Caesarem altum, militia simul

Fessas cohortis abdidit oppidis, Finire quaerentem labores, Pierio recreatis antro.	40
Vos Iene consilium et datis et dato Gaudetis, almae. Scimus, ut impios Titanas immanemque turmam Fulmine sustulerit caduco	
Qui terram inertem, qui mare temperat Ventosum et urbis regnaque tristia Divosque mortalisque turbas Imperio regit unus aequo.	45
Magnum illa terrorem intulerat Iovi Fidens iuventus horrida Bracchiis, Fratresque tendentes opaco Pelion imposuisse Olympo.	50
Sed quid Typhoeus et validus Mimas, Aut quid minaci Porphyryon statu, Quid Rhoetus evolsisque truncis Enceladus iaculator audax	55
Contra sonantem Palladis aegida Possent ruentes? Hinc avidus stetit Volcanus, hinc matrona Iuno et Numquam umeris positurus arcum,	60
Qui rore puro Castaliae lavit Crinis solutos, qui Lyciae tenet Dumeta natalemque silvam, Delius et Patareus Apollo.	
Vis consili expers mole ruit sua: Vim temperatam di quoque provehunt In maius; idem odere viris Omne nefas animo moventis.	65
Testis mearum centimanus Gyas Sententiarum, notus et integrae Temptator Orion Dianae, Virginea domitus sagitta.	70
Iniecta monstris Terra dolet suis Maeretque partus fulmine luridum Missos ad Orcum; nec peredit Impositam celer ignis Aetnam.	75
Incontinentis nec Tityi iecur Reliquit ales, nequitiae additus Custos; amatorem trecentae Pirithoum cohibent catenae.	80

V.

Caelo tonantem credidimus Iovem
Regnare; praesens divus habebitur
Augustus adiectis Britannis
Imperio gravibusque Persis.

Milesne Crassi coniuge barbara 5
Turpis maritus vixit et hostium,
Pro curia inversique mores!
Consenuit socerorum in armis

Sub rege Medo Marsus et Apulus,
Anciliorum et nominis et togae 10
Oblitus aeternaeque Vestae,
Incolumi Iove et urbe Roma?

Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis condicionibus
Foedis et exemplo trahentis 15
Perniciem veniens in aevum,

Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. 'Signa ego Punicis
Adfixa delubris et arma
Militibus sine caede' dixit 20

'Derepta vidi; vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero
Portasque non clausas et arva
Marte coli populata nostro.

Auro repensus scilicet acrior 25
Miles redibit. Flagitio additis
Damnum: neque amissos colores
Lana refert medicata fuco,

Nec vera virtus, cum semel excidit,
Curat reponi deterioribus. 30
Si pugnat extricata densis
Cerva plagis, erit ille fortis,

Qui perfidis se credidit hostibus,
Et Marte Poenos proteret altero
Qui lora restrictis lacertis 35
Sensit iners timuitque mortem.

Hic, unde vitam sumeret inscius,
Pacem duello miscuit. O pudor!

O magna Carthago, probrosis Altior Italiae ruinis!	40
Fertur pudicae coniugis osculum Parvosque natos ut capitis minor Ab se removisse et virilem Torvus humi posuisse voltum,	
Donec labantis consilio patres Firmaret auctor numquam alias dato, Interque maerentis amicos Egregius properaret exsul.	45
Atqui sciebat quae sibi barbarus Tortor pararet; non aliter tamen Dimovit obstantis propinquos Et populum reditus morantem,	50
Quam si clientum longa negotia Diiudicata lite relinqueret, Tendens Venafranos in agros Aut Lacedaemonium Tarentum.	55

VI.

Delicta maiorum immeritus lues, Romane, donec templa refeceris Aedisque labentis deorum et Foeda nigro simulacra fumo.	
Dis te minorem quod geris, imperas: Hinc omne principium, huc refer exitum. Di multa neglecti dederunt Hesperiae mala luctuosae.	5
Iam bis Monaeses et Pacori manus Non auspicatos contudit impetus Nostros et adiecisse praedam Torquibus exiguis renidet.	10
Paene occupatam seditionibus Delevit Urbem Dacus et Aethiops, Hic classe formidatus, ille Missilibus melior sagittis.	15
Fecunda culpa saecula nuptias Primum inquinavere et genus et domos Hoc fonte derivata clades In patriam populumque fluxit.	20

Motus doceri gaudet Ionicos Matura virgo et fingitur artibus Iam nunc et incestos amores De tenero meditatur ungui.	
Mox iuniores quaerit adulteros Inter mariti vina, neque eligit Cui donet impermissa raptim Gaudia luminibus remotis,	25
Sed iussa coram non sine conscio Surgit marito, seu vocat institor Seu navis Hispanae magister, Dedecorum pretiosus emptor.	30
Non his iuventus orta parentibus Infecit aequor sanguine Punico Pyrrhumque et ingentem cecidit Antiochum Hannibalemque dirum;	35
Sed rusticorum mascula militum Proles, Sabellis docta ligonibus Versare glaebas et severae Matris ad arbitrium recisos	40
Portare fustis, sol ubi montium Mutaret umbras et iuga demeret Bobus fatigatis amicum Tempus agens abeunte curru.	
Damnosa quid non imminuit dies? Aetas parentum, peior avis, tulit Nos nequiores, mox daturos Progeniem vitiosiore.	45
VII.	
Quid fles, Asterie, quem tibi candidi Primo restituent vere Favonii Thyna merce beatum, Constantis iuvenem fide,	
Gygen? Ille Notis actus ad Oricum Post insana Caprae sidera frigidas Noctis non sine multis Insomnis lacrimis agit.	5
Atqui sollicitae nuntius hospitae, Suspirare Chloen et miseram tuis Dicens ignibus uri,	10

Temptat mille vafer modis.

Ut Proetum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus nimis
Casto Bellerophontae 15
Maturare necem refert;

Narrat paene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens;
Et peccare docentis
Fallax historias movet. 20

Frustra: nam scopulis surdior Icari
Voces audit adhuc integer. At tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus iusto placeat cave;

Quamvis non alius flectere equum sciens 25
Aeque conspicitur gramine Martio,
Nec quisquam citus aequae
Tusco denatat alveo.

Prima nocte domum claude neque in vias
Sub cantu querulae despice tibiae, 30
Et te saepe vocanti
Duram difficilis mane.

VIII.

Martiis caelebs quid agam Kalendis,
Quid velint flores et acerra turis
Plena miraris positusque carbo in
Caespite vivo,

Docte sermones utriusque linguae? 5
Voveram dulcis epulas et album
Libero caprum prope funeratus
Arboris ictu.

Hic dies, anno redeunte festus,
Corticem adstrictum pice demovebit 10
Amphorae fumum bibere institutae
Consule Tullo.

Sume, Maecenas, cyathos amici
Sospitis centum et vigiles lucernas
Perfer in lucem; procul omnis esto 15
Clamor et ira.

Mitte civilis super urbe curas:

Occidit Daci Cotisonis agmen,
Medus infestus sibi luctuosus
Dissidet armis, 20

Servit Hispanae vetus hostis orae
Cantaber sera domitus catena,
Iam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Neglegens ne qua populus laboret, 25
Parce privatus nimium cavere;
Dona praesentis cape laetus horae,
Linque severa.

IX.

'Donec gratus eram tibi
Nec quisquam potior bracchia candidae
Cervici iuvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.'

'Donec non alia magis 5
Arsisti neque erat Lydia post Chloen,
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.'

'Me nunc Thressa Chloe regit,
Dulcis docta modos et citharae sciens, 10
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata superstiti.'

'Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornyti,
Pro quo bis patiar mori, 15
Si parcent puero fata superstiti.'

'Quid si prisca redit Venus
Diductosque iugo cogit aeneo?
Si flava excutitur Chloe
Reiectaeque patet ianua Lydiae?' 20

'Quamquam sidere pulchrior
Illest, tu levior cortice et improbo
Iracundior Hadria,
Tecum vivere amem, tecum obeam libens!'

X.

Extremum Tanain si biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante foris obicere incolis
Plorares Aquilonibus.

Audis, quo strepitu ianua, quo nemus 5
Inter pulchra satum tecta remugiat
Ventis, et positas ut glaciēt nivis
Puro numine Iuppiter?

Ingratam Veneri porie superbiam,
Ne currente retro funis eat rota: 10
Non te Penelopen difficilem precis
Tyrrhenus genuit parens.

O quamvis neque te munera nec preces
Nec tinctus viola pallor amantium
Nec vir Pieria paelice saucius 15
Curvat, supplicibus tuis

Parcas, nec rigida mollior aesculo
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis aut aquae
Caelestis patiens latus. 20

XI.

Mercuri, nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo,
Tuque testudo resonare septem
Callida nervis,

Nec loquax olim neque grata, nunc et 5
Divitum mensis et amica templis,
Dic modos Lyde quibus obstinatas
Adplicet auris,

Quae velut latis equa trima campis
Ludit exsultim metuitque tangi, 10
Nuptiarum expers et adhuc protervo
Cruda marito.

Tu potes tigris comitesque silvas
Ducere et rivos celeres morari;
Cessit immanis tibi blandienti 15
Ilanitor aulae

Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant angues caput, eius atque

Spiritus taeter saniesque manet Ore trilingui.	20
Quin et Ixion Tityosque voltu Risit invito; stetit urna paullum Sicca, dum grato Danai puellas Carmine mulces.	
Audiat Lyde scelus atque notas Virginum poenas et inane lymphae Dolium fundo pereuntis imo, Seraque fata	25
Quae manent culpas etiam sub Orco. Impiae, (nam quid potuere maius?) Impiae sponso potuere duro Perdere ferro.	30
Una de multis face nuptiali Digna perierum fuit in parentem Splendide mendax et in omne virgo Nobilis aevum;	35
'Surge' quae dixit iuveni marito, 'Surge, ne longus tibi somnus, unde Non times, detur; socerum et scelestas Falle sorores,	40
Quae, velut nactae vitulos leaenae, Singulos eheu lacerant. Ego illis Mollior nec te feriam neque intra Clastra tenebo.	
Me pater saevis oneret catenis, Quod viro clemens misero peperci; Me vel extremos Numidarum in agros Classe releget.	45
I pedes quo te rapiunt et aurae, Dum favet nox et Venus, i secundo Omne et nostri memorem sepulcro Scalpe querellam.'	50

XII.

Miserarumst neque amori dare ludum neque dulci
Mala vino lavere, aut exanimari metuentis
Patruae verbera linguae.

Tibi qualum Cythereae puer ales, tibi telas

Operosaeque Minervae studium aufert, Neobule,
Liparaei nitor Hebri 5

Simul unctos Tiberinis umeros lavit in undis,
Eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno
Neque segni pede victus;

Catus idem per apertum fugientis agitato 10
Grege cervos iaculari et celer arto latitantem
Fruticeto excipere aprum.

XIII.

O fons Bandusiae, splendidior vitro,
Dulci digne mero non sine floribus,
Cras donaberis haedo,
Cui frons turgida cornibus

Primis et venerem et proelia destinat; 5
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos,
Lascivi suboles gregis.

Te flagrantis atrox hora Caniculae
Nescit tangere, tu frigus amabile 10
Fessis vomere tauris
Praebes et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis unde loquaces 15
Lymphae desiliunt tuae.

XIV.

Herculis ritu modo dictus, o plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Caesar Hispana repetit penatis
Victor ab ora.

Unico gaudens mulier marito 5
Prodeat iustis operata divis
Et soror clari ducis et decorae
Supplice vitta

Virginum matres iuvenumque nuper
Sospitum. Vos, o pueri et puellae 10

Iam virum expertae, male ominatis
Parcite verbis.

Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas; ego nec tumultum
Nec mori per vim metuam tenente 15
Caesare terras.

I, pete unguentum, puer, et coronas
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa. 20

Dic et argutae properet Neaerae
Murreum nodo cohibere crinem;
Si per invisum mora ianitorem
Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus 25
Litium et rixae cupidos protervae;
Non ego hoc ferrem calidus iuventa
Consule Planco.

XV.

Uxor pauperis Ibyci,
Tandem nequitiæ fige modum tuæ
Famosisque laboribus:
Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines, 5
Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, siquid Pholoen satis,
Et te, Chlorig, decet: filia rectius
Expugnat iuvenum domos, 10
Pulso Thyias uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Lascivæ similem ludere capreae;
Te lanae prope nobilem
Tonsæ Luceriam, non citharæ decent
Nec flos purpureus rosae 15
Nec poti vetulam faece tenus cadi.

XVI.

Inclusam Danaen turris aenea
Robustaeque fores et vigilum canum
Tristes excubiae munierant satis

Nocturnis ab adulteris,	
Si non Acrisium virginis abditae Custodem pavidum Iuppiter et Venus Risissent: fore enim tutum iter et patens Converso in pretium deo.	5
Aurum per medios ire satellites Et perrumpere amat saxa potentius Ictu fulmineo: concidit auguris Argivi domus, ob lucrum	10
Demersa exitio; diffidit urbium Portas vir Macedo et subruit aemulos Reges muneribus; munera navium Saevos inlaqueant duces.	15
Crescentem sequitur cura pecuniam Maiorumque fames. lure perhorru Late conspicuum tollere verticem, Maecenas, equitum decus.	20
Quanto quisque sibi plura negaverit, Ab dis plura feret. Nil cupientium Nudus castra peto et transfuga divitum Partis linquere gestio,	
Contemptae dominus splendidior rei, Quam si quidquid arat impiger Apulus Occultare meis dicerer horreis, Magnas inter opes inops.	25
Purae rivus aquae silvae iugerum Paucorum et segetis certa fides meae Fulgentem imperio fertilis Africae Fallit sorte beatior.	30
Quamquam nec Calabriae mella ferunt apes, Nec Laestrygonia Bacchus in amphora Languescit mihi, nec pingua Gallicis Crescunt vellera pascuis;	35
Importuna tamen pauperies abest, Nec si plura velim tu dare deneges. Contracto melius parva cupidine Vectigalia porrigam,	40
Quam si Mygdoniis regnum Alyattei Campis continuem. Multa petentibus Desunt multa: benest, cui deus obtulit Parca quod satis est manu.	

XVII.

Aeli vetusto nobilis ab Lamo,
Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos et nepotum
Per memores genus omne fastos;

Auctore ab illo ducis originem 5
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps et innantem Maricae
Litoribus tenuisse Lirim,

Late tyrannus:--cras foliis nemus
Multis et alga litus inutili 10
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquae nisi fallit augur

Annosa cornix. Dum potes, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis et porco bimenstri 15
Cum famulis operum solutis.

XVIII.

Faune, Nympharum fugientum amator,
Per meos finis et aprica rura
Lenis incedas, abeasque parvis
Aequus alumnis,

Si tener pleno cadit haedus anno, 5
Larga nec desunt Veneris sodali
Vina craterae, vetus ara multo
Fumat odore.

Ludit herboso pecus omne campo,
Cum tibi Nonae redeunt Decembres; 10
Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus;

Inter audacis lupus errat agnos;
Spargit agrestis tibi silva frondis;
Gaudet invisam pepulisse fossor 15
Ter pede terram.

XIX.

Quantum distet ab Inacho Codrus pro patria non timidus mori Narras et genus Aeaci Et pugnata sacro bella sub Ilio;	
Quo Chium pretio cadum Mercur, quis aquam temperet ignibus, Quo praebente domum et quota Paelignis caream frigoribus, taces.	5
Da lunae propere novae, Da noctis mediae, da, puer, auguris	10
Murenae: tribus aut novem Miscentur cyathis pocula commodis.	
Qui Musas amat imparis, Ternos ter cyathos attonitus petet	
Vates; tris prohibet supra Rixarum metuens tangere Gratia Nudis iuncta sororibus. Insanire iuvat: cur Berecynthiae Cessant flamina tibiae? Cur pendet tacita fistula cum lyra?	15
Parcentis ego dexteras Odi: sparge rosas; audiat invidus Dementem strepitum Lycus Et vicina seni non habilis Lyco.	20
Spissa te nitidum coma, Puro te similem, Telephe, Vespero Tempestitiva petit Rhode; Me lentus Glyceriae torret amor meae.	25

XX.

Non vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gaetulae catulos leaenae?
Dura post paullo fugies inaudax
Proelia raptor,

Cum per obstantis iuvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi praeda cedat
Maior an illi.

Interim, dum tu celeres sagittas
Promis, haec dentis acuit timendos,
Arbiter pugnae posuisse nudo
Sub pede palmam

Fertur et leni recreare vento
Sparsum odoratis umerum capillis,
Qualis aut Nireus fuit aut aquosa

Raptus ab Ida.

XXI.

O nata mecum consule Manlio,
Seu tu querellas sive geris iocos
Seu rixam et insanos amores
Seu facilem, pia testa, somnum,

Quocumque lectum nomiue Massicum 5
Servas, moveri digna bono die,
Descende, Corvino iubente
Promere languidiora vina.

Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermonibus, te negleget horridus: 10
Narratur et prisci Catonis
Saepe mero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro; tu sapientium
Curas et arcanum iocosus 15
Consilium retegis Lyaeo;

Tu spem reducis mentibus anxiis
Virisque et addis cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices neque militum arma. 20

Te Liber et, si laeta aderit, Venus
Segnesque nodum solvere Gratiae
Vivaeque producent lucernae,
Dum rediens fugat astra Phoebus.

XXII.

Montium custos nemorumque Virgo,
Quae laborantis utero puellas
Ter vocata audis adimisque leto,
Diva triformis,

Imminens villae tua pinus esto, 5
Quam per exactos ego laetus annos
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

XXIII.

Caelo supinas si tuleris manus
 Nascente luna, rustica Phidyle,
 Si ture placaris et horna
 Fruge Laris avidaque porca,

Nec pestilentem sentiet Africum 5
 Fecunda vitis nec sterilem seges
 Robiginem aut dulces alumni
 Pomifero grave tempus anno.

Nam quae nivali pascitur Algido
 Devota quercus inter et ilices 10
 Aut crescit Albanis in herbis
 Victima pontificum securis

Cervice tinguet: te nihil attinet
 Temptare multa caede bidentium
 Parvos coronantem marino 15
 Rore deos fragilique myrto.

Immunis aram si tetigit manus,
 Non sumptuosa blandior hostia
 Mollivit aversos Penatis
 Farre pio et saliente mica. 20

XXIV.

Intactis opulentior
 Thesaurus Arabum et divitis Indiae
 Caementis licet occupes
 Tyrrhenum omne tuis et mare Apulicum,
 Si figit adamantinos 5
 Summis verticibus dira Necessitas
 Clavos, non animum metu,
 Non mortis laqueis expedies caput.
 Campestres melius Scythae,
 Quorum plaustra vagas rite trahunt domos, 10
 Vivunt et rigidi Getae,
 Immetata quibus iugera liberas
 Fruges et Cererem ferunt,
 Nec cultura placet longior annua,
 Defunctumque laboribus 15
 Aequali recreat sorte vicarius.
 Illic matre carentibus
 Privignis mulier temperat innocens,
 Nec dotata regit virum
 Coniunx nec nitido fudit adultero; 20

Dos est magna parentium
 Virtus et metuens alterius viri
 Certo foedere castitas,
 Et peccare nefas aut pretiumst mori.

O quisquis volet impias 25
 Caedis et rabiem tollere civicam,
 Si quaeret pater urbium
 Subscribi statuis, indomitam audeat
 Refrenare licentiam,
 Clarus post genitis: quatenus, heu nefas! 30
 Virtutem incolumem odimus,
 Sublatam ex oculis quaerimus invidi.

Quid tristes querimoniae,
 Si non supplicio culpa reciditur;
 Quid leges sine moribus 35
 Vanae proficiunt, si neque fervidis
 Pars inclusa caloribus
 Mundi nec boreae finitimum latus
 Durataeque solo nives
 Mercatorem abigunt, horrida callidi 40
 Vincunt aequora navitae,
 Magnum pauperies opprobrium iubet
 Quidvis et facere et pati,
 Virtutisque viam deserit arduae?
 Vel nos in Capitolium, 45
 Quo clamor vocat et turba faventium,
 Vel nos in mare proximum
 Gemmas et lapides aurum et inutile,
 Summi materiem mali,
 Mittamus, scelerum si bene paenitet. 50
 Eradenda cupidinis
 Pravi sunt elementa et tenerae nimis
 Mentis asperioribus
 Formandae studiis. Nescit equo rudis
 Haerere ingenuus puer 55
 Venarique timet, ludere doctior,
 Seu Graeco iubeas trocho,
 Seu malis vetita legibus alea,
 Cum periura patris fides
 Consortem socium fallat et hospites, 60
 Indignoque pecuniam
 Heredi properet. Scilicet improbae
 Crescunt divitiae; tamen
 Curtae nescio quid semper abest rei.

XXV.

Quo me, Bacche, rapis tui
 Plenum? Quae nemora aut quos agor in specus,
 Velox mente nova? Quibus

Antris egregii Caesaris audiar	
Aeternum meditans decus	5
Stellis inserere et consilio Iovis?	
Dicam insigne, recens, adhuc	
Indictum ore alio. Non secus in iugis	
Exsomnis stupet Euhias,	
Hebrum prospiciens et nive candidam	10
Thracen ac pede barbaro	
Lustratam Rhodopen, ut mihi devio	
Ripas et vacuum nemus	
Mirari libet. O Naiadum potens	
Baccharumque valentium	15
Proceras manibus vertere fraxinos,	
Nil parvum aut humili modo,	
Nil mortale loquar. Dulce periculumst,	
O Lenaeae, sequi deum	
Cingentem viridi tempora pampino.	20

XXVI.

Vixi puellis nuper idoneus	
Et militavi non sine gloria;	
Nunc arma defunctumque bello	
Barbiton hic paries habebit,	
Laevum marinae qui Veneris latus	5
Custodit. Hic, hic ponite lucida	
Funalia et vectis et arcus	
Oppositis foribus minacis,	
O quae beatam diva tenes Cyprum et	
Memphin carentem Sithonia nive,	10
Regina, sublimi flagello	
Tange Chloen semel arrogantem.	

XXVII.

Impios parrae recinentis omen	
Ducat et praegnans canis aut ab agro	
Rava decurrens lupa Lanuvino	
Fetaque volpes;	
Rumpat et serpens iter institutum,	5
Si per obliquum similis sagittae	
Terruit mannos: ego cui timebo,	
Providus auspex,	

Antequam stantis repetat paludes Imbrium divina avis imminentum, Oscinem corvum prece suscitabo Solis ab ortu.	10
Sis licet felix, ubicumque mavis, Et memor nostri, Galatea, vivas; Teque nec laevus vetet ire picus Nec vaga cornix.	15
Sed vides quanto trepidet tumultu Pronus Orion. Ego quid sit ater Hadriae novi sinus et quid albus Peccet Iapix.	20
Hostium uxores puerique caecos Sentiant motus orientis Austri et Aequoris nigri fremitum et tremantis Verbere ripas.	
Sic et Europe niveum doloso Credidit tauro latus et scatentem Beluis pontum mediasque fraudes Palluit audax:	25
Nuper in pratis studiosa florum et Debitae Nymphis opifex coronae Nocte sublustri nihil astra praeter Vidit et undas.	30
Quae simul centum tetigit potentem Oppidis Creten, 'Pater--o relictum Filiae nomen pietasque' dixit, 'Victa furore!	35
Unde quo veni? Levis una mors est Virginum culpa. Vigilansne ploro Turpe commissum an vitis carentem Ludit imago	40
Vana quae porta fugiens eburna Somnium ducit? Meliusne fluctus Ire per longos fuit, an recentis Carpere flores?	
Siquis infamem mihi nunc iuvenum Dedat iratae, lacerare ferro et Frangere enitar modo multum amati Cornua monstri.	45
Impudens liqui patrios Penatis, Impudens Orcum moror. O deorum Siquis haec audis, utinam inter errem	50

Nuda leones!

Antequam turpis macies decentis
Occupet malas teneraeque sucus
Defluat praedae, speciosa quaero
Pascere tigris. 55

Vilis Europe, pater urget absens:
Quid mori cessas? Potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta
Laedere collum. 60

Sive te rupes et acuta leto
Saxa delectant, age te procellae
Crede veloci, nisi erile mavis
Carpere pensum

Regius sanguis, dominaeque tradi
Barbarae paelex.' Aderat querenti
Perfidum ridens Venus et remisso
Filius arcu. 65

Mox ubi lusit satis, 'abstineto'
Dixit 'irarum calidaeque rixae,
Cum tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus. 70

Uxor invicti Iovis esse nescis.
Mitte singultus, bene ferre magnam
Disce fortunam; tua sectus orbis
Nomina ducet.' 75

XXVIII.

Festo quid potius die
Neptuni faciam? Prome reconditum,
Lyde strenua Caecubum,
Munitaeque adhibe vim sapientiae.
Inclinare meridiem 5
Sentis et, veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli consulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum et viridis Nereidum comas; 10
Tu curva recines lyra
Latonam et celeris spicula Cynthiae:
Summo carmine quae Cnidon
Fulgentisque tenet Cycladas, et Paphum
Iunctis visit oloribus; 15
Dicetur merita Nox quoque nenia.

XXIX.

Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado
Cum flore, Maecenas, rosarum et
Pressa tuis balanus capillis

Iamdudum apud mest: eripe te morae, 5
Ne semper udum Tibur et Aefulae
Declive contempleris arvum et
Telegoni iuga parricidae.

Fastidiosam desere copiam et
Molem propinquam nubibus arduis, 10
Omitte mirari beatae
Fumum et opes strepitumque Romae.

Plerumque gratae divitibus vices
Mundaeque parvo sub lare pauperum
Cenae sine aulaeis et ostro 15
Sollicitam explicuere frontem.

Iam clarus occultum Andromedae pater
Ostendit ignem, iam Procyon furit
Et stella vesani Leonis,
Sole dies referente siccos; 20

Iam pastor umbras cum grege languido
Rivumque fessus quaerit et horridi
Dumeta Silvani, caretque
Ripa vagis taciturna ventis.

Tu civitatem quis deceat status 25
Curas et Urbi sollicitus times
Quid Seres et regnata Cyro
Bactra parent Tanaisque discors.

Prudens futuri temporis egitum
Caliginosa nocte premit deus, 30
Ridetque si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adest memento

Componere aequus; cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum 35
In mare, nunc lapides adesos

Stirpisque raptas et pecus et domos
Volventis una non sine montium

Clamore vicinaeque silvae,
Cum fera diluvies quietos 40

Irritat amnis. Ille potens sui
Laetusque deget, cui licet in diem
Digisse 'Vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato

Vel sole puro; non tamen inritum 45
Quodcumque retrost efficiet, neque
Diffinget infectumque reddet
Quod fugiens semel hora vegit.'

Fortuna saevo laeta negotio et
Ludum insolentem ludere pertinax 50
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alii benigna.

Laudo manentem; si celeres quatit
Pennas, resigno quae dedit et mea
Virtute me involvo probamque 55
Pauperiem sine dote quaero.

Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere et votis pacisci,
Ne Cypriae Tyriaeque merces 60

Addant avaro divitias mari:
Tunc me biremis praesidio scaphae
Tutum per Aegaeos tumultus
Aura feret geminusque Pollux.

XXX.

Exegi monumentum aere perennius
Regalique situ pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere aut innumerabilis
Annorum series et fuga temporum. 5

Non omnis moriar, multaue pars mei
Vitabit Libitinam: usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus 10

Et qua pauper aquae Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens
Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. Sume superbiam
Quaesitam meritis et mihi Delphica 15

Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

CARMINUM

LIBER QUARTUS.

I.

Intermissa, Venus, diu

Rursus bella moves? Parce, precor, precor.

Non sum qualis eram bonae

Sub regno Cinarae. Desine, dulcium

Mater saeva Cupidinum, 5

Circa lustra decem flectere mollibus

Iam durum imperiis: abi,

Quo blandae iuvenum te revocant preces.

Tempestivius in domum

Paulli, purpureis ales oloribus, 10

Comissabere Maximi,

Si torrere iecur quaeris idoneum.

Namque et nobilis et decens

Et pro sollicitis non tacitus reis

Et centum puer artium 15

Late signa feret militiae tuae,

Et quandoque potentior

Largi muneribus riserit aemuli,

Albanos prope te lacus

Ponet marmoream sub trabe citrea. 20

Illic plurima naribus

Duces tura, lyraeque et Berecynthiae

Delectabere tibiae

Mixtis carminibus non sine fistula;

Illic bis pueri die 25

Numen cum teneris virginibus tuum

Laudantes pede candido

In morem Salium ter quatient humum.

Me nec femina nec puer

Iam nec spes animi credula mutui, 30

Nec certare iuvat mero

Nec vincire novis tempora floribus.

Sed cur heu, Ligurine, cur

Manat rara meas lacrima per genas?

Cur facunda parum decoro 35

Inter verba cadit lingua silentio?

Nocturnis ego somniis

Iam captum teneo, iam volucrem sequor

Te per gramina Martii

Campi, te per aquas, dure, volubilis. 40

II.

Pindarum quisquis studet aemulari,
Iulle, ceratis ope Daedalea
Nititur pennis vitreo daturus
Nomina ponto.

Monte decurrens velut amnis, imbres 5
Quem super notas aluere ripas,
Fervet immensusque ruit profundo
Pindarus ore,

Laurea donandus Apollinari,
Seu per audacis nova dithyrambos 10
Verba devolvit numerisque fertur
Lege solutis,

Seu deos regesve canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere iusta
Morte Centauri, cecidit tremendae 15
Flamma Chimaerae,

Sive quos Elea domum reducit
Palma caelestis pugilemve equumve
Dicit et centum potiore signis
Munere donat, 20

Flebili sponsae iuvenemve raptum
Plorat et viris animumque moresque
Aureos educit in astra nigroque
Invidet Orco.

Multa Dircaeum levat aura cycnum, 25
Tendit, Antoni, quotiens in altos
Nubium tractus. Ego apis Matinae
More modoque

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum circa nemus uvidique 30
Tiburis ripas operosa parvus
Carmina fingo.

Concines maiore poeta plectro
Caesarem, quandoque trahet ferocis
Per sacrum clivum merita decorus 35
Fronde Sygambros;

Quo nihil maius meliusve terris

Fata donavere bonique divi
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priscum. 40

Concines laetosque dies et urbis
Publicum ludum super impetrato
Fortis Augusti reditu forumque
Litibus orbum.

Tum meae, si quid loquar audiendum, 45
Vocis accedet bona pars, et 'O Sol
Pulcher, o laudande!' canam recepto
Caesare felix.

Teque dum procedis, 'Io Triumphe!'
Non semel dicemus, 'Io Triumphe!' 50
Civitas omnis dabimusque divis
Tura benignis.

Te decem tauri totidemque vaccae,
Me tener solvet vitulus, relictas
Matre qui largis iuvenescit herbis 55
In mea vota,

Fronte curvatos imitatus ignis
Tertium lunae referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Cetera fulvus. 60

III.

Quem tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem, non equus impiger
Curru ducet Achaico
Victorem, neque res bellica Deliis
Ornatmn foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio;
Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt, 10
Et spissae nemorum comae
Fingent Aeolio carmine nobilem.

Romae principis urbium
Dignatur suboles inter amabilis
Vatum ponere me choros, 15
Et iam dente minus mordeor invido.

O testudinis aureae
Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas,
O mutis quoque piscibus

Donatura cycni, si libeat, sonum, 20
Totum muneris hoc tuist,
Quod monstror digito praetereuntium
Romanae fidicen lyrae
Quod spiro et placeo, si placeo, tuumst.

IV.

Qualem ministrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in avis vagas
Permisit expertus fidelem
Iuppiter in Ganymede flavo,

Olim iuventas et patrius vigor 5
Nido laborum propulit inscium,
Vernique iam nimbis remotis
Insolitos docuere nisus

Venti paventem, mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus, 10
Nunc in reluctantis dracones
Egit amor dapis atque pugnae;

Qualemve laetis caprea pascuis
Intenta fulvae matris ab ubere
Iam lacte depulsum leonem 15
Dente novo peritura vidit:

Videre Raetis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici; (quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi 20

Dextras obarmet, quaerere distuli,
Nec scire fas est omnia); sed diu
Lateque victrices catervae
Consiliis iuvenis revictae

Sensere quid mens rite, quid indoles 25
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.

Fortes creantur fortibus et bonis;
Est in iuvenis, est in equis patrum 30
Virtus, neque imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam;

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant;

Utrumque defecere mores, Indecorant bene nata culpae.	35
Quid debeas, o Roma, Neronibus, Testis Metaurum flumen et Hasdrubal Devictus et pulcher fugatis Ille dies Latio tenebris,	40
Qui primus alma risit adorea, Dirus per urbis Afer ut Italas Ceum flamma per taedas vel Eurum Per Siculas equitavit undas.	
Post hoc secundis usque laboribus Romana pubes crevit, et impio Vastata Poenorum tumultu Fana deos habuere rectos,	45
Dixitque tandem perfidus Hannibal: 'Cervi luporum praeda rapacium, Sectamur ultro, quos opimus Fallere et effugerest triumphus.	50
Gens quae cremato fortis ab Illo lactata Tuscis aequoribus sacra Natosque maturosque patres Pertulit Ausonias ad urbis,	55
Duris ut ilex tonsa bipennibus Nigrae feraci frondis in Algido, Per damna, per caedis, ab ipso Ducit opes animumque ferro.	60
Non hydra secto corpore firmior Vinci dolentem crevit in Herculem, Monstrumve submittere Colchi Maius Echioniaeve Thebae.	
Merses profundo, pulchrior evenit; Luctere, multa proruet integrum Cum laude victorem geretque Proelia coniugibus loquenda.	65
Carthagini iam non ego nuntios Mittam superbos: occidit, occidit Spes omnis et fortuna nostri Nominis Hasdrubale interempto.'	70
Nil Claudiae non perficient manus, Quas et benigno numine Iuppiter Defendit et curae sagaces Expediunt per acuta belli.	75

V.

Divis orte bonis, optime Romulae
Custos gentis, abes iam nimium diu;
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio redi.

Lucem redde tuae, dux bone, patriae: 5
Instar veris enim voltus ubi tuus
Adfulsit populo, gratior it dies
Et soles melius nitent.

Ut mater iuvenem, quem Notus invido 10
Flatu Carpathii trans maris aequora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet a domo,

Votis ominibusque et precibus vocat,
Curvo nec faciem litore demovet,
Sic desideriiis icta fidelibus 15
Quaerit patria Caesarem.

Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres almaque Faustitas,
Pacatum volitant per mare navitae,
Culpari metuit fides, 20

Nullis polluitur casta domus stupris,
Mos et lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperae,
Culpam poena premit comes.

Quis Parthum paveat, quis gelidum Scythen, 25
Quis Germania quos horrida parturit
Fetus incolumi Caesare? quis ferae
Bellum curet Hiberiae?

Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores; 30
Hinc ad vina redit laetus et alteris
Te mensis adhibet deum;

Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris, et Laribus tuum
Miscet numen, uti Graecia Castoris 35
Et magni memor Herculis.

'Longas o utinam, dux bone, ferias
Praestes Hesperiae!' dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uvidi,

Cum Sol Oceano subest. 40

VI.

Dive, quem proles Niobea magnae
Vindicem linguae Tityosque raptor
Sensit et Troiae prope victor altae
Phthius Achilles,

Ceteris maior, tibi miles impar, 5
Filius quamvis Thetidis marinae
Dardanas turris quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille mordaci velut icta ferro
Pinus aut impulsa cupressus Euro, 10
Procidit late posuitque collum in
Pulvere Teucro.

Ille non inclusus equo Minervae
Sacra mentito male feriatos
Troas et laetam Priami choreis 15
Falleret aulam;

Sed palam captis gravis, heu nefas, heu,
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentem
Matris in alvo, 20

Ni tuis victus Venerisque gratae
Vocibus divum pater adnuisset
Rebus Aeneae potiore ductos
Alite muros.

Doctor Argivae fidicen Thaliae, 25
Phoebe, qui Xantho lavis amne crinis,
Dauniae defende decus Camenae,
Levis Agyieus.

Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis nomenque dedit poetae. 30
Virginum primae puerique claris
Patribus orti,

Deliae tutela deae, fugacis
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem meique 35
Pollicis ictum,

Rite Latonae puerum canentes,

Rite crescentem face Noctilucam,
Prosperam frugum celeremque pronos
Volvere mensis. 40

Nupta iam dices 'Ego dis amicum,
Saeculo festas referente luces,
Reddidi carmen docilis modorum
Vatis Horati.'

VII.

Diffugere nives, redeunt iam gramina campis
Arboribusque comae;
Mutat terra vices et decrescentia ripas
Flumina praetereunt;
Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet 5
Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres, monet annus et alium
Quae rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris, ver proterit aestas
Interitura simul 10
Pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant caelestia lunae:
Nos ubi decidimus
Quo pater Aeneas, quo dives Tullus et Ancus, 15
Pulvis et umbra sumus.
Quis scit an adiciant hodiernae crastina summae
Tempora di superi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
Quae dederis animo. 20
Cum semel occideris et de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum 25
Liberat Hippolytum,
Nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

VII.

Donarem pateras grataque commodus,
Censorine, meis aera sodalibus,
Donarem tripodas, praemia fortium
Graiorum, neque tu pessima munerum
Ferres, divite me scilicet artium, 5

Quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
 Hic saxo, liquidis ille coloribus
 Sollers nunc hominem ponere, nunc deum.
 Sed non haec mihi vis, nec tibi talium
 Res est aut animus deliciarum egens. 10
 Gaudes carminibus; carmina possumus
 Donare et pretium dicere muneris.
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per quae spiritus et vita redit bonis
 Post mortem ducibus, non celeres fugae 15
 Reiectaeque retrorsum Hannibalis minae,
 Non incendia Carthaginis impiae
 Eius, qui domita nomen ab Africa
 Lucratus rediit, clarius indicant
 Laudes quam Calabrae Pierides; neque 20
 Si chartae sileant quod bene feceris
 Mercedem tuleris. Quid foret Iliae
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis invida Romuli?
 Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum 25
 Virtus et favor et lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori:
 Caelo Musa beat. Sic Iovis interest
 Optatis epulis impiger Hercules, 30
 Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
 Quassas eripiunt aequoribus ratis,
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

IX.

Ne forte credas interitura quae
 Longe sonantem natus ad Aufidum
 Non ante volgatas per artis
 Verba loquor socianda chordis:

Non, si priores Maeonius tenet 5
 Sedes Homerus, Pindaricae latent
 Caeaeque et Alcaeae minaces
 Stesichorique graves Camenae;

Nec si quid olim lusit Anacreon
 Delevit aetas; spirat adhuc amor 10
 Vivuntque commissi calores
 Aeoliae fidibus puellae.

Non sola comptos arsit adulteri
 Crinis et aurum vestibus illitum
 Mirata regalisque cultus 15

Et comites Helene Lacaena,	
Primusve Teucer tela Cydonio Direxit arcu; non semel Ilios Vexata; non pugnavit ingens Idomeneus Sthenelusve solus	20
Dicenda Musis proelia; non ferox Hector vel acer Deiphobus gravis Exceptit ictus pro pudicis Coniugibus puerisque primus.	
Vixere fortes ante Agamemnona Multi; sed omnes inlacrimabiles Urgentur ignotique longa Nocte, carent quia vate sacro.	25
Paullum sepultae distat inertiae Celata virtus. Non ego te meis Chartis inornatum silebo, Totve tuos patiar labores	30
Impune, Lolli, carpere lividas Oliviones. Est animus tibi Rerumque prudens et secundis Temporibus dubiisque rectus,	35
Vindex avarae fraudis et abstinens Ducentis ad se cuncta pecuniae, Consulque non unius anni, Sed quotiens bonus atque fidus	40
Iudex honestum praetulit utili, Reiecit alto dona nocentium Voltu, per obstantis catervas Explicuit sua victor arma.	
Non possidentem multa vocaveris Recte beatum; rectius occupat Nomen beati, qui deorum Muneribus sapienter uti	45
Duramque callet pauperiem pati Peiusque leto flagitium timet, Non ille pro caris amicis Aut patria timidus perire.	50

X.

O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens,

Inesperata tuae cum veniet pluma superbiae
Et, quae nunc umeris involitant, deciderint comae,
Nunc et qui color est puniceae flore prior rosae
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam, 5
Dices 'Heu,' quotiens te speculo videris alterum,
'Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit,
Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?'

XI.

Est mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus; est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
Est hederæ vis

Multa, qua crinis religata fulges; 5
Ridet argento domus; ara castis
Vineta verbenis avet immolato
Spargier agno;

Cuncta festinat manus, huc et illuc
Cursitant mixtae pueris puellae; 10
Sordidum flammae trepidant rotantes
Vertice fumum.

Ut tamen noris quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi sunt agendaë,
Qui dies mensem Veneris marinae 15
Findit Aprilem,

lure sollempnis mihi sanctiorque
Paene natali proprio, quod ex hac
Luce Maecenas meus adfluentis
Ordinat annos. 20

Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuae sortis iuvenem puella
Dives et lasciva, tenetque grata
Compede vinctum.

Terret ambustus Phaethon avaras 25
Spes, et exemplum grave praebet ales
Pegasus terrenum equitem gravatus
Bellerophonem,

Semper ut te digna sequare et ultra
Quam licet sperare nefas putando 30
Disparem vites. Age iam, meorum
Finis amorum,

(Non enim posthac alia calebo
Femina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas: minuentur atrae
Carmine curae. 35

XII.

Iam veris comites, quae mare temperant,
Impellunt animae lintea Thraciae;
Iam nec prata rigent nec fluvii strepunt
Hiberna nive turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens, 5
Infelix avis et Cecropiae domus
Aeternum opprobrium, quod male barbaras
Regumst ultra libidines.

Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistula 10
Delectantque deum cui pecus et nigri
Colles Arcadiae placent.

Adduxere sitim tempora, Vergili;
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, iuvenum nobilium cliens, 15
Nardo vina mereberis.

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
Spes donare novas largus amaraque
Curarum eluere efficax. 20

Ad quae si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni: non ego te meis
Immunem meditor tinguere poculis,
Plena dives ut in domo.

Verum pone moras et studium lucri, 25
Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Misce stultitiam consiliis brevem:
Dulcest desipere in loco.

XIII.

Audivere, Lyce, di mea vota, di
Audivere, Lyce: fis anus, et tamen
Vis formosa videri,

Ludisque et bibis impudens

Et cantu tremulo pota Cupidinem 5
 Lentum sollicitas. Ille virentis et
 Doctae psallere Chiae
 Pulchris excubat in genis.

Importunus enim transvolat aridas
 Quercus et refugit te, quia luridi 10
 Dentes te, quia rugae
 Turpant et capitis nives.

Nec Coae referunt iam tibi purpurae
 Nec cari lapides tempora, quae semel
 Notis condita fastis 15
 Inclusit volucris dies.

Quo fugit venus, heu, quove color? decens
 Quo motus? Quid habes illius, illius,
 Quae spirabat amores,
 Quae me surpuerat mihi, 20

Felix post Cinaram notaque et artium
 Gratarum facies? Sed Cinarae brevis
 Annos fata dederunt,
 Servatura diu parem

Cornicis vetulae temporibus Lycen, 25
 Possent ut iuvenes visere fervidi
 Multo non sine risu
 Dilapsam in cineres facem.

XIV.

Quae cura patrum quaeve Quiritium
 Plenis honorum muneribus tuas,
 Auguste, virtutes in aevum
 Per titulos memoresque fastos

Aeternet, o qua sol habitabilis 5
 Inlustrat oras, maxime principum?
 Quem legis expertes Latinae
 Vindelici didicere nuper

Quid marte posses. Milite nam tuo
 Drusus Genaunos, implacidum genus, 10
 Breunosque velocis et arcis
 Alpibus impositas tremendis

Deiecit acer plus vice simplici;

Maior Neronum mox grave proelium Commisit immanisque Raetos Auspiciis pepulit secundis,	15
Spectandus in certamine Martio, Devota morti pectora liberae Quantis fatigaret ruinis, Indomitas prope qualis undas	20
Exercet Auster, Pleiadum choro Scindente nubis, impiger hostium Vexare turmas et frementem Mittere equum medios per ignis.	
Sic tauriformis volvitur Aufidus, Qui regna Dauni praefluit Apuli, Cum saevit horrendamque cultis Diluvium meditatur agris,	25
Ut barbarorum Claudius agmina Ferrata vasto diruit impetu Primosque et extremos metendo Stravit humum sine clade victor,	30
Te copias, te consilium et tuos Praebente divos. Nam tibi, quo die Portus Alexandria supplex Et vacuum patefecit aulam,	35
Fortuna lustris prospera tertio Belli secundos reddidit exitus, Laudemque et optatum peractis Imperiis decus adrogavit.	40
Te Cantaber non ante domabilis Medusque et Indus, te profugus Scythes Miratur, o tutela praesens Italiae dominaeque Romae.	
Te fontium qui celat origines Nilusque et Hister, te rapidus Tigris, Te beluosus qui remotis Obstrepat Oceanus Britannis,	45
Te non paventis funera Galliae Duraeque tellus audit Hiberiae, Te caede gaudentes Sygambri Compositis venerantur armis.	50

Phoebus volentem proelia me loqui
Victas et urbis increpuit Iyra,
Ne parva Tyrrhenum per aequor
Vela darem. Tua, Caesar, aetas

Fruges et agris rettulit uberes 5
Et signa nostro restituit Iovi
Derepta Parthorum superbis
Postibus et vacuum duellis

Ianum Quirini clausit et ordinem 10
Rectum evaganti frena licentiae
Iniecit emovitque culpas
Et veteres revocavit artis,

Per quas Latinum nomen et Italiae
Crevere vires famaue et imperi
Porrecta maiestas ad ortus 15
Solis ab Hesperio cubili.

Custode rerum Caesare non furor
Civilis aut vis exiget otium,
Non ira, quae procutit ensis
Et miseris inimicat urbis. 20

Non qui profundum Danuvium bibunt
Edicta rumpent Iulia, non Getae,
Non Seres infidive Persae,
Non Tanain prope flumen orti.

Nosque et profestis lucibus et sacris 25
Inter iocosi munera Liberi
Cum prole matronisque nostris,
Rite deos prius adprecati,

Virtute functos more patrum duces
Lydis remixto carmine tibiis 30
Troiamque et Anchisen et almae
Progeniem Veneris canemus.

CARMEN

SAECULARE.

Phoebe silvarumque potens Diana,
Lucidum caeli decus, o colendi

Semper et culti, date quae precamur Tempore sacro,	
Quo Sibyllini monuere versus Virgines lectas puerosque castos Dis quibus septem placuere colles Dicere carmen.	5
Alme Sol, curru nitido diem qui Promis et celas aliusque et idem Nasceris, possis nihil urbe Roma Visere maius!	10
Rite maturos aperire partus Lenis, Ilithyia, tuere matres, Sive tu Lucina probas vocari Seu Genitalis:	15
Diva, producas subolem patrumque Prosperes decreta super iugandis Feminis prolisque novae feraci Lege marita,	20
Certus undenos deciens per annos Orbis ut cantus referatque ludos Ter die claro totiensque grata Nocte frequentis.	
Vosque veraces cecinisse, Parcae, Quod semel dictumst stabilisque rerum Terminus servet, bona iam peractis lungite fata.	25
Fertilis frugum pecorisque tellus Spicea donet Cererem corona; Nutriant fetus et aquae salubres Et Iovis aurae.	30
Condito mitis placidusque telo Supplices audi pueros, Apollo; Siderum regina bicornis, audi, Luna, puellas:	35
Roma si vestrumst opus, Iliaequae Litus Etruscum tenuere turmae, Iussa pars mutare Laris et urbem Sospite cursu,	40
Cui per ardentem sine fraude Troiam Castus Aeneas patriae superstes Liberum munivit iter, daturus Plura relictis:	

Di, probos mores docili iuventae, 45
Di, senectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque prolemque
Et decus omne.

Quaeque vos bobus veneratur albis
Clarus Anchisae Venerisque sanguis, 50
Impetret, bellante prior, iacentem
Lenis in hostem.

Iam mari terraque manus potentis
Medus Albanasque timet securis,
Iam Scythae responsa petunt superbi 55
Nuper, et Indi.

Iam Fides et Pax et Honor Pudorque
Priscus et neglecta redire Virtus
Audet, adparetque beata pleno
Copia cornu. 60

Augur et fulgente decorus arcu
Phoebus acceptusque novem Camenis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus,

Si Palatinas videt aequus aras, 65
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in lustrum meliusque semper
Prorogat aevum.

Quaeque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum 70
Curat et votis puerorum amicas
Adplicat auris.

Haec Iovem sentire deosque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus et Phoebi chorus et Dianae 75
Dicere laudes.

EPODON

LIBER.

I.

Ibis Liburnis inter alta navium,

Amice, propugnacula, Paratus omne Caesaris periculum Subire, Maecenas, tuo.	
Quid nos, quibus te vita si superstite Lucunda, si contra, gravis?	5
Utrumne iussi persequemur otium Non dulce, ni tecum simul, An hunc laborem mente laturo, decet Qua ferre non mollis viros?	10
Feremus, et te vel per Alpium iuga Inhospitalem et Caucasum Vel Occidentis usque ad ultimum sinum Forti sequemur pectore.	
Roges tuum labore quid iuvem meo, Imbellis ac firmus parum?	15
Comes minore sum futurus in metu, Qui maior absentis habet: Ut adsidens implumibus pullis avis Serpentium adlapsus timet	20
Magis relictis, non, ut adsit, auxili Latura plus praesentibus. Libenter hoc et omne militabitur Bellum in tuae spem gratiae,	
Non ut iuvenis inligata pluribus Aratra nitantur meis	25
Pecusve Calabris ante sidus fervidum Lucana mutet pascuis, Nec ut superni villa candens Tusculi Circaea tangat moenia.	30
Satis superque me benignitas tua Ditavit: haud parvero, Quod aut avarus ut Chremes terra premam, Discinctus aut perdam nepos.	

II.

'Beatus ille qui procul negotiis, Ut prisca gens mortalium, Paterna rura bobus exercet suis, Solutus omni faenore,	
Neque excitatur classico miles truci, Neque horret iratum mare, Forumque vitat et superba civium Potentiorum limina.	5
Ergo aut adulta vitium propagine Altas maritat populos,	10
Aut in reducta valle mugientium Prospectat errantis greges, Inutilisve falce ramos amputans Feliciores inserit,	

Aut pressa puris mella condit amphoris, Aut tondet infirmas ovis;	15
Vel, cum decorum mitibus pomis caput Autumnus agris extulit, Ut gaudet insitiva decerpens pira Certantem et uvam purpurae,	20
Qua muneretur te, Priape, et te, pater Silvane, tutor finium. Libet iacere modo sub antiqua ilice, Modo in tenaci gramine.	
Labuntur altis interim ripis aquae, Queruntur in silvis aves, Fontesque lymphis obstrepunt manantibus, Somnos quod invitet levis.	25
At cum tonantis annus hibernus Iovis Imbris nivisque comparat,	30
Aut trudit acris hinc et hinc multa cane Apros in obstantis plagas, Aut amite levi rara tendit retia, Turdus edacibus dolos,	
Pavidumque leporem et advenam laqueo gruem Lucunda captat praemia.	35
Quis non malarum, quas amor curas habet, Haec inter obliviscitur? Quod si pudica mulier in partem iuvenit Domum atque dulcis liberos,	40
Sabina qualis aut perusta solibus Pernicis uxor Apuli, Sacrum vetustis exstruat lignis focum Lassi sub adventum viri,	
Claudensque textis cratibus laetum pecus Distenta siccet ubera,	45
Et horna dulci vina promens dolio Dapes inemptas adparet: Non me Lucrina iuverint conchylia Magisve rhombus aut scari,	50
Si quos Eois intonata fluctibus Hiems ad hoc vertat mare; Non Afra avis descendat in ventrem meum, Non attagen Ionicus	
Lucundior, quam lecta de pinguissimis Oliva ramis arborum	55
Aut herba lapathi prata amantis et gravi Malvae salubres corpori, Vel agna festis caesa Terminalibus Vel haedus ereptus lupo.	60
Has inter epulas ut iuvat pastas ovis Videre properantis domum, Videre fessos vomerem inversum boves Collo trahentis languido,	
Positosque vernas, ditis examen domus, Circum renidentis Laris.	65
Haec ubi locutus faenerator Alfius,	

Iam iam futurus rusticus,
Omnem redegit Idibus pecuniam,
Quaerit Kalendis ponere. 70

III.

Parentis olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni saevit in praecordiis? 5
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
Ut Argonautas praeter omnis candidum
Medea miratast ducem, 10
Ignota tauris inligaturum iuga
Perunxit hoc Iasonem;
Hoc delibutis ultra donis paelicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus umquam siderum insedit vapor 15
Siticulosae Apuliae,
Nec munus umeris efficacis Herculis
Inarsit aestuosius.
At si quid umquam tale concupiveris,
Iocose Maecenas, precor 20
Manum puella savio opponat tuo,
Extrema et in sponda cubet.

IV.

Lupis et agnis quanta sortito obtigit
Tecum mihi discordiast,
Hibericis peruste funibus latus
Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia, 5
Fortuna non mutat genus.
Videsne, Sacram metiente te viam
Cum bis trium ulnarum toga,
Ut ora vertat huc et huc euntium
Liberrima indignatio? 10
Sectus flagellis hic triumphalibus
Praeconis ad fastidium
Ara Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam mannis terit,
Sedilibusque magnus in primis eques 15
Othone contempto sedet.

Quid attinet tot ora navium gravi
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc, hoc tribuno militum?' 20

V.

'At, o deorum quidquid in caelo regit
Terras et humanum genus,
Quid iste fert tumultus et quid omnium
Voltus in unum me truces?
Per liberos te, si vocata partibus 5
Lucina veris adfuit,
Per hoc inane purpurae decus precor,
Per improbaturum haec Iovem,
Quid ut noverca me intueris aut uti
Petita ferro belua?' 10
Ut haec trementi questus ore constitit
Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora;
Canidia, brevibus implicata viperis 15
Crinis et incomptum caput,
Iubet sepulcris caprificos erutas,
Iubet cupressus funebris
Et uncta turpis ova ranae sanguine
Plumamque nocturnae strigis 20
Herbasque quas Iolcos atque Hiberia
Mittit venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta ieiunae canis
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana, per totam domum 25
Spargens Avernalis aquas,
Horret capillis ut marinus asperis
Echinus ante currens aper.
Abacta nulla Veia conscientia
Ligonibus duris humum 30
Exhauriebat, ingemens laboribus,
Quo posset infossus puer
Longo die bis terque mutatae dapis
Inemori spectaculo,
Cum promineret ore, quantum exstant aqua 35
Suspensa mento corpora:
Exsecta uti medulla et aridum iecur
Amoris esset poculum,
Interminato cum semel fixae cibo
Intabuissent pupulae. 40
Non defuisse masculae libidinis
Ariminensem Foliam
Et otiosa credidit Neapolis

Et omne vicinum oppidum, Quae sidera excantata voce Thessala Lunamque caelo deripit.	45
Hic inresectum saeva dente livido Canidia rodens pollicem, Quid dixit aut quid tacuit? 'O rebus meis Non infideles arbitrae,	50
Nox et Diana, quae silentium regis, Arcana cum fiunt sacra, Nunc nunc adeste, nunc in hostilis domos Iram atque numen vertite.	
Formidolosis dum latent silvis ferae Dulci sopore languidae, Senem, quod omnes rideant, adulterum Latrent Suburanae canes,	55
Nardo perunctum, quale non perfectius Meae laborarint manus.	60
Quid accidit? Cur dira barbarae minus Venena Medeae valent, Quibus superbam fugit ultra paelicem, Magni Creontis filiam,	
Cum palla, tabo munus imbutum, novam Incendio nuptam abstulit?	65
Atqui nec herba nec latens in asperis Radix fefellit me locis. Indormit unctis omnium cubilibus Oblivione paelicum.	70
A, a, solutus ambulat veneficae Scientioris carmine! Non usitatis, Vare, potionibus, O multa fleturum caput,	
Ad me recurres, nec vocata mens tua Marsis redibit vocibus.	75
Maius parabo, maius infundam tibi Fastidienti poculum, Priusque caelum sidet inferius mari Tellure porrecta super,	80
Quam non amore sic meo flagres uti Bitumen atris ignibus.'	
Sub haec puer iam non, ut ante, mollibus, Lenire verbis impias, Sed dubius unde rumperet silentium, Misit Thyestean precas:	85
'Venena magnum fas nefasque non valent Convertere humanam vicem. Diris agam vos; dira detestatio Nulla expiatur victima.	90
Quin, ubi perire iussus exspiravero, Nocturnus occurram Furor, Petamque voltus umbra curvis unguibus, Quae vis deorumst Manium,	
Et inquietis adsidens praecordiis Pavore somnos auferam.	95

Vos turba vicitim hinc et hinc saxis petens
Contundet obscenas anus;
Post insepulta membra different lupi
Et Esquilinae alites, 100
Neque hoc parentes, heu mihi superstites,
Effugerit spectaculum.'

VI.

Quid immerentis hospites vexas, canis
Ignavus adversum lupos?
Quin huc inanis, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?
Nam qualis aut Molossus aut fulvus Lacon, 5
Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublata nivis,
Quaecumque praecedet fera;
Tu, cum timenda voce complesti nemus,
Proiectum odoraris cibum. 10
Cave, cave: namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua,
Qualis Lycambae spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalos.
An, si quis atro dente me petiverit, 15
Inultus ut flebo puer?

VII.

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parumne campis atque Neptuno super
Fusumst Latini sanguinis,
Non ut superbas invidiae Carthaginis 5
Romanus arcis ureret,
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via,
Sed ut secundum vota Parthorum sua
Urbs haec periret dextera? 10
Neque hic lupis mos nec fuit leonibus
Umquam nisi in dispar feris.
Furorne caecus an rapit vis acrior
An culpa? Responsum date!
Tacent, et albus ora pallor inficit, 15
Mentesque percussae stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt
Scelusque fraternae necis,
Ut immerentis fluxit in terram Remi

IX.

Quando repostum Caecubum ad festas dapes,
 Victore laetus Caesare,
 Tecum sub alta--sic lovi gratum--domo,
 Beate Maecenas, bibam,
 Sonante mixtum tibiis carmen lyra, 5
 Hac Dorium, illis barbarum?
 Ut nuper, actus cum freto Neptunius
 Dux fugit ustis navibus,
 Minatus Urbi vincla, quae detraxerat
 Servis amicus perfidis. 10
 Romanus eheu--posteri negabitis--
 Emancipatus feminae
 Fert vallum et arma miles et spadonibus
 Servire rugosis potest,
 Interque signa turpe militaria 15
 Sol adspicit conopium.
 Ad hunc frementis verterunt bis mille equos
 Galli, canentes Caesarem,
 Hostiliumque navium portu latent
 Puppae sinistrorsum citae. 20
 Io Triumphe, tu moraris aureos
 Currus et intactas boves?
 Io Triumphe, nec lugurthino parem
 Bello reportasti ducem,
 Neque Africanum, cui super Carthaginem 25
 Virtus sepulcrum condidit.
 Terra marique victus hostis punico
 Lugubre mutavit sagum.
 Aut ille centum nobilem Cretam urbibus,
 Ventis iturus non suis, 30
 Exercitatus aut petit Syrtis Noto,
 Aut fertur incerto mari.
 Capaciores adfer huc, puer, scyphos
 Et Chia vina aut Lesbia,
 Vel quod fluentem nauseam coerceat 35
 Metire nobis Caecubum.
 Curam metumque Caesaris rerum iuvat
 Dulci Lyaeo solve.

X.

Mala soluta navis exit alite,
 Ferens olentem Mevium:

Ut horridis utrumque verberes latus,
Auster, memento fluctibus.
Niger rudentis Eurus inverso mari 5
Fractosque remos differat;
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementis ilices;
Nec sidus atra nocte amicum adpareat,
Qua tristis Orion cadit; 10
Quietiore nec feratur aequore,
Quam Graia victorum manus,
Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
In impiam Aiacis ratem.
O quantus instat navitis sudor tuis 15
Tibique pallor luteus
Et illa non virilis eiulatio
Preces et aversum ad Iovem,
Ionius udo cum remugiens sinus
Noto carinam ruperit. 20
Opima quod si praeda curvo litore
Porrecta mergos iuverit,
Libidinosus immolabitur caper
Et agna Tempestatibus.

XIII.

Horrida tempestas caelum contraxit, et imbres
Nivesque deducunt Iovem; nunc mare, nunc silvae
Threicio Aquilone sonant. Rapiamus, amice,
Occasionem de die, dumque virent genua
Et decet, obducta solvatur fronte senectus. 5
Tu vina Torquato move consule pressa meo.
Cetera mitte loqui: deus haec fortasse benigna
Reducet in sedem vice. Nunc et Achaemenio
Perfundi nardo iuvat et fide Cyllenea
Levare diris pectora sollicitudinibus, 10
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
'Invicte, mortalis dea nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina lubricus et Simois,
Unde tibi reditum certo subtemine Parcae 15
Rupere, nec mater domum caerulea te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis aegrimoniae dulcibus adloquiiis.'

XIV.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis

Oblivionem sensibus,
Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim,
Candide Maecenas, occidis saepe rogando: 5
Deus, deus nam me vetat
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teium, 10
Qui persaepe cava testudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipse miser: quod si non pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tua; me libertina nec uno 15
Contenta Phryne macerat.

XV.

Nox erat et caelo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera,
Cum tu, magnorum numen laesura deorum,
In verba iurabas mea,
Artius atque hedera procera adstringitur ilex, 5
Lentis adhaerens bracchiis,
Dum pecori lupus et nautis infestus Orion
Turbaret hibernum mare,
Intonsosque agitare Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum. 10
O dolitura mea multum virtute Neaera!
Nam si quid in Flacco virist,
Non feret adsiduas potiori te dare noctis,
Et quaeret iratus parem:
Nec semel offensi cedit constantia formae, 15
Si certus intrarit dolor.
Et tu, quicumque's felicior atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore et multa dives tellure licebit
Tibique Pactolus fluat, 20
Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea,
Eheu, translato alio maerebis amores;
Ast ego vicissim risero.

XVI.

Altera iam teritur bellis civilibus aetas,
Suis et ipsa Roma viribus ruit.

Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi
 Minacis aut Etrusca Porsenae manus
 Aemula nec virtus Capuae nec Spartacus acer 5
 Novisque rebus infidelis Allobrox,
 Nec fera caerulea domuit Germania pube
 Parentibusque abominatus Hannibal,
 Impia perdemus devoti sanguinis aetas,
 Ferisque rursus occupabitur solum. 10
 Barbarus heu cineres insistet victor et urbem
 Eques sonante verberabit ungula,
 Quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini,
 Nefas videre! dissipabit insolens.
 Forte, quid expediat, communiter aut melior pars 15
 Malis carere quaeritis laboribus.
 Nulla sit hac potior sententia: Phocaeorum
 Velut profugit exsecrata civitas
 Agros atque Laris patrios habitandaque fana
 Apris reliquit et rapacibus lupis, 20
 Ire, pedes quocumque ferent, quocumque per undas
 Notus vocabit aut protervus Africus.
 Sic placet? an melius quis habet suadere? Secunda
 Ratem occupare quid moramur alite?
 Sed iuremus in haec: 'Simul imis saxa renarint 25
 Vadis levata, ne redire sit nefas,
 Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina,
 In mare seu celsus procurrerit Appenninus,
 Novaque monstra iunxerit libidine 30
 Mirus amor, iuuet ut tigris subsidere cervis,
 Adulteretur et columba miluo,
 Credula nec rivos timeant armenta leones,
 Ametque salsa levis hircus aequora.'
 Haec et quae poterunt reditus abscindere dulcis 35
 Eamus omnis exsecrata civitas,
 Aut pars indocili melior grege; mollis et exspes
 Inominata perprimat cubilia.
 Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
 Etrusca praeter et volate litora. 40
 Nos manet Oceanus circumvagus; arva beata
 Petamus, arva divites et insulas,
 Reddit ubi cererem tellus inarata quotannis
 Et imputata floret usque vinea,
 Germinat et numquam fallentis termes olivae, 45
 Suamque pulla ficus ornat arborem,
 Mella cava manant ex ilice, montibus altis
 Levis crepante lymphæ desilit pede.
 Illic iniussae veniunt ad mulctra capellae,
 Refertque tenta grex amicus ubera, 50
 Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
 Nec intumescit alta viperis humus.
 Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
 Aquosus Eurus arva radat imbribus,
 Pinguia nec siccis urantur semina glaebis, 55

Utrumque rege temperante caelitum.
 Non huc Argoo contendit remige pinus,
 Neque impudica Colchis intulit pedem;
 Non huc Sidonii torserunt cornua nautae,
 Laboriosa nec cohors Ulixei. 60
 Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
 Gregem aestuosa torret impotentia.
 Iuppiter illa pia se crevit litora genti,
 Ut inquinavit aere tempus aureum;
 Aere, dehinc ferro duravit saecula, quorum 65
 Piis secunda vate me datur fuga.

XVII.

'Iam iam efficaci do manus scientiae,
 Supplex et oro regna per Proserpinae,
 Per et Dianae non movenda numina,
 Per atque libros carminum valentium
 Refixa caelo devocare sidera, 5
 Canidia, parce vocibus tandem sacris
 Citumque retro solve, solve turbinem!
 Movit nepotem Telephus Nereium,
 In quem superbus ordinarat agmina
 Mysorum et in quem tela acuta torserat. 10
 Unxere matres Iliae addictum feris
 Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
 Postquam relictis moenibus rex procidit
 Heu pervicacis ad pedes Achillei.
 Saetosa duris exuere pellibus 15
 Laboriosi remiges Ulixei
 Volente Circa membra; tunc mens et sonus
 Relapsus atque notus in voltus honor.
 Dedi satis superque poenarum tibi,
 Amata nautis multum et institoribus. 20
 Fugit iuventas et verecundus color
 Reliquit ossa pelle amicta lurida,
 Tuis capillus albus est odoribus;
 Nullum ab labore me reclinat otium;
 Urget diem nox et dies noctem, nequest 25
 Levare tenta spiritu praecordia.
 Ergo negatum vincor ut credam miser,
 Sabella pectus increpare carmina
 Caputque Marsa dissilire nenia.
 Quid amplius vis? O mare et terra, ardeo, 30
 Quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore, nec Sicana fervida
 Virens in Aetna flamma; tu, donec cinis
 Iniuriosis aridus ventis ferar,
 Cales venenis officina Colchicis. 35
 Quae finis aut quod me manet stipendium?

Effare; iussas cum fide poenas luam, Paratus expiare, seu poposceris Centum iuencos, sive mendaci lyra Voles sonari: 'Tu pudica, tu proba Perambulabis astra sidus aureum.'	40
Infamis Helenae Castor offensus vicem Fraterque magni Castoris, victi prece, Adempta vati reddidere lumina: Et tu--potes nam--solve me dementia, O nec paternis obsoleta sordibus, Nec in sepulcris pauperum prudens anus Novendialis dissipare pulveres. Tibi hospitale pectus et purae manus Tuusque venter Pactumeius, et tuo Cruore rubros obstetrix pannos lavit, Utcumque fortis exsilis puerpera.'	45
'Quid obseratis auribus fundis preces? Non saxa nudis surdiora navitis Neptunus alto tundit hibernus salo. Inultus ut tu riseris Cotyttia Volgata, sacrum liberi Cupidinis, Et Esquilini pontifex venefici Impune ut urbem nomine impleris meo? Quid proderit ditasse Paelignas anus, Velociusve miscuisse toxicum? Sed tardiora fata te votis manent; Ingrata misero vita ducendast in hoc, Novis ut usque suppetas laboribus.	50
Optat quietem Pelopis infidi pater, Egens benignae Tantalus semper dapis, Optat Prometheus obligatus aliti, Optat supremo collocare Sisyphus In monte saxum; sed vetant leges Iovis. Voles modo altis desilire turribus, Modo ense pectus Norico recludere, Frustraque vincla gutturi nectes tuo, Fastidiosa tristis aegrimonia. Vectabor umeris tunc ego inimicis eques, Maeaque terra cedet insolentiae.	60
An quae movere cereas imagines, Ut ipse nosti curiosus, et polo Deripere Lunam vocibus possim meis, Possim crematos excitare mortuos Desiderique temperare pocula, Plorem artis in te nil agentis exitus?'	65
	70
	75
	80

This file should be named 8hode10.txt or 8hode10.zip
Corrected EDITIONS of our eBooks get a new NUMBER, 8hode11.txt
VERSIONS based on separate sources get new LETTER, 8hode10a.txt

Produced by Stan Goodman, Thomas Berger
and the Online Distributed Proofreading Team.

Project Gutenberg eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the US unless a copyright notice is included. Thus, we usually do not keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

We are now trying to release all our eBooks one year in advance of the official release dates, leaving time for better editing. Please be encouraged to tell us about any error or corrections, even years after the official publication date.

Please note neither this listing nor its contents are final til midnight of the last day of the month of any such announcement. The official release date of all Project Gutenberg eBooks is at Midnight, Central Time, of the last day of the stated month. A preliminary version may often be posted for suggestion, comment and editing by those who wish to do so.

Most people start at our Web sites at:
<http://gutenberg.net> or
<http://promo.net/pg>

These Web sites include award-winning information about Project Gutenberg, including how to donate, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter (free!).

Those of you who want to download any eBook before announcement can get to them as follows, and just download by date. This is also a good way to get them instantly upon announcement, as the indexes our cataloguers produce obviously take a while after an announcement goes out in the Project Gutenberg Newsletter.

<http://www.ibiblio.org/gutenberg/etext03> or
<ftp://ftp.ibiblio.org/pub/docs/books/gutenberg/etext03>

Or /etext02, 01, 00, 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91 or 90

Just search by the first five letters of the filename you want, as it appears in our Newsletters.

Information about Project Gutenberg (one page)

We produce about two million dollars for each hour we work. The time it takes us, a rather conservative estimate, is fifty hours

to get any eBook selected, entered, proofread, edited, copyright searched and analyzed, the copyright letters written, etc. Our projected audience is one hundred million readers. If the value per text is nominally estimated at one dollar then we produce \$2 million dollars per hour in 2002 as we release over 100 new text files per month: 1240 more eBooks in 2001 for a total of 4000+ We are already on our way to trying for 2000 more eBooks in 2002 If they reach just 1-2% of the world's population then the total will reach over half a trillion eBooks given away by year's end.

The Goal of Project Gutenberg is to Give Away 1 Trillion eBooks!
This is ten thousand titles each to one hundred million readers, which is only about 4% of the present number of computer users.

Here is the briefest record of our progress (* means estimated):

eBooks Year Month

1 1971 July
10 1991 January
100 1994 January
1000 1997 August
1500 1998 October
2000 1999 December
2500 2000 December
3000 2001 November
4000 2001 October/November
6000 2002 December*
9000 2003 November*
10000 2004 January*

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been created to secure a future for Project Gutenberg into the next millennium.

We need your donations more than ever!

As of February, 2002, contributions are being solicited from people and organizations in: Alabama, Alaska, Arkansas, Connecticut, Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Massachusetts, Michigan, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia, Wisconsin, and Wyoming.

We have filed in all 50 states now, but these are the only ones that have responded.

As the requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund raising will begin in the additional states. Please feel free to ask to check the status of your state.

In answer to various questions we have received on this:

We are constantly working on finishing the paperwork to legally request donations in all 50 states. If your state is not listed and you would like to know if we have added it since the list you have, just ask.

While we cannot solicit donations from people in states where we are not yet registered, we know of no prohibition against accepting donations from donors in these states who approach us with an offer to donate.

International donations are accepted, but we don't know ANYTHING about how to make them tax-deductible, or even if they CAN be made deductible, and don't have the staff to handle it even if there are ways.

Donations by check or money order may be sent to:

Project Gutenberg Literary Archive Foundation
PMB 113
1739 University Ave.
Oxford, MS 38655-4109

Contact us if you want to arrange for a wire transfer or payment method other than by check or money order.

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been approved by the US Internal Revenue Service as a 501(c)(3) organization with EIN [Employee Identification Number] 64-622154. Donations are tax-deductible to the maximum extent permitted by law. As fund-raising requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund-raising will begin in the additional states.

We need your donations more than ever!

You can get up to date donation information online at:

<http://www.gutenberg.net/donation.html>

***

If you can't reach Project Gutenberg,
you can always email directly to:

Michael S. Hart <hart@pobox.com>

Prof. Hart will answer or forward your message.

We would prefer to send you information by email.

****The Legal Small Print****

(Three Pages)

*****START**THE SMALL PRINT!**FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS**START*****

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers. They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

***BEFORE!* YOU USE OR READ THIS EBOOK**

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive a refund of the money (if any) you paid for this eBook by sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project"). Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below, [1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims all liability to you for damages, costs and expenses, including

legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as *EITHER*:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and

does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline (_) characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this "Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation" the 60 days following each date you prepare (or were legally required to prepare) your annual (or equivalent periodic) tax return. Please contact us beforehand to let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU *WANT* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time, public domain materials, or royalty free copyright licenses. Money should be paid to the:
"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning equipment or software or other items, please contact Michael Hart at:
hart@pobox.com

[Portions of this eBook's header and trailer may be reprinted only when distributed free of all fees. Copyright (C) 2001, 2002 by Michael S. Hart. Project Gutenberg is a TradeMark and may not be used in any sales of Project Gutenberg eBooks or other materials be they hardware or software or any other related product without express permission.]

*END THE SMALL PRINT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

END*

er virus, or computer

codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below,

[1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may

receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims

all liability to you for damages, costs and expenses, including

legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR

UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT,

INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE

OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE

POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of

receiving it, you can receive a refund of the money (if any)

you paid for it by sending an explanatory note within that

time to the person you received it from. If you received it

on a physical medium, you must return it with your note, and

such person may choose to alternatively give you a replacement

copy. If you received it electronically, such person may

choose to alternatively give you a second opportunity to

receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as *EITHER*:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline (_) characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC

or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this

"Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the

gross profits you derive calculated using the method you

already use to calculate your applicable taxes. If you

don't derive profits, no royalty is due. Royalties are

payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation"

the 60 days following each date you prepare (or were

legally required to prepare) your annual (or equivalent

periodic) tax return. Please contact us beforehand to

let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU *WANT* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of

public domain and licensed works that can be freely distributed

in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time,

public domain materials, or royalty free copyright licenses.

Money should be paid to the:

"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning equipment or

software or other items, please contact Michael Hart at:

hart@pobox.com

[Portions of this eBook's header and trailer may be reprinted only

when distribut